

George ENACHE*, Alin-Marius SAVIN**

**DOCUMENTE PRIVIND ACTIVITATEA CULTULUI MOZAIC PE RAZA
DIRECȚIEI REGIONALE DE SECURITATE GALAȚI (1952-1960)**

**DOCUMENTS REGARDING THE ACTIVITY OF THE JEWISH
COMMUNITY, IN THE AREA OF GALAȚI REGIONAL DIRECTION OF
SECURITY (1952-1960)**

-Abstract-

During the first two decades of the Communist government, Zionism represented a major priority for the Communist political police (the Security). The persons who were particularly under survey were the Jewish religious leaders, suspected of promoting Zionist ideas and other standpoints favouring the United States, the great enemy of Communism.

The documents comprised in the present study reveal new pieces of information regarding the way the Security used to collect information from the Jewish community of towns such as Galați, Focșani, Tecuci, Brăila or Tulcea. They also convey new data regarding the situation of the Synagogues and of the Rabbis from the area of Lower Danube, during the first decades of the Communist regime.

Keywords: Zionism, Judaism, Security, Romania, Communism, Galați.

STUDIUL INTRODUCȚIV

La scurt vreme după căderea regimului Antonescu, pe 28 august 1944, avea loc prima ședință a CC al Partidului Evreiesc din România, sub președinția lui A.L. Zissu, lansându-se și un manifest în care se vorbea de dezrobirea evreilor și de aspirațiile acestora în contextul renscuturii democrației românești. Paralel cu Partidul Evreiesc s-au constituit o puzderie de alte partide evreiești, mai mari sau mai mici. De asemenea, în septembrie 1944 se constituia Consiliul General Evreiesc (C.G.E.),

* Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (geo.enache@gmail.com).

** Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (alinsavin85@yahoo.com).

alc tuit din oameni politici evrei de diferite orient ri, care prelua inițiativa în relația cu statul în ceea ce prive te revizuirea legilor cu caracter antisemit. Concomitent, Uniunea Evreilor din România era reorganizat , la fel i Congresul Mondial Evreiesc – Secțiunea din România.¹

În aceea i perioad , curentul sionist, foarte puternic în România, s-a reorganizat prin constituirea unei noi Executive sioniste, în frunte cu A.L. Zissu, șeful Organizației Sioniste, din care vor face parte reprezentanți ai Partidului Muncitoresc Sionist (ICHUD), ai clalsioni tilor (Rena terea), ai ortodoc ilor (Mizrahi) și gruparea „Statul judeu”, precum și organizațiile de tineret: Hanoar Hazioni, Hașomer Hațair, Dror, Gordonia. Al turi de Executiv va activa i Keren Kayemeth LeIsrael/Jewish national Fund (K.K.L.), secția român , principalul fond de ajutorare a reconstituirii C minului evreiesc în Israel.²

Din punct de vedere religios, anularea legislației restrictive antonesciene a permis ca dup 1944 evreii s opteze în mod liber pentru o religie sau alta. Astfel, efii cultului mozaic au primit cereri de revenire la iudaism a celor care se convertiser (de nevoie) la cre tinism în anii celui de-al doilea r zboi mondial, ef rabinul Al. afran dispunând ca cererile de revenire s fie examinate de c tre colegiile rabinice care funcționau în cancelariile rabinatelor comunit ților. În același timp, alți evrei au solicitat s fie botezați creștini. Aceast dinamic nu a fost se pare foarte ridicat , num rul celor implicați fiind de câteva mii.³

Partidele politice „române ti” nu au întârziat s încerce s atrag de partea lor importanta comunitate evreiasc . Cel mai amplu program în acest sens îl avea Partidul Social Democrat, care recuno tea pentru evrei: dreptul la emigrare, stat propriu în Palestina, recunoașterea dreptului de naționalitate în România, dreptul de integrare și asimilare cu poporul român, intenționându-se crearea unei secțiuni evreie ti în partid. Propunerea, înaintat în septembrie 1944, a fost uitat odat cu aderarea social-democraților la Frontul Național Democrat, controlat de comuniști, care preiau inițiativa de a controla în propriul folos comunitatea evreiasc .⁴

Reprezentanții Consiliului General Evreiesc au manifestat prudent ță de proiectul FND, fapt ce a determinat constituirea în timp de organizații „democrate” adresate special evreilor, care s se opun „reacționarilor” și sioniștilor. O prim tentativ de acest gen aparține avocatului Mauriciu Stern, care punea bazele „Organizației evreilor democrați din România”. Pe de alt parte, Vasile Luca cerea,

¹ Hary Kuller, *Evreii în România anilor 1944-1949. Evenimente, documente, comentarii*, Editura Hasefer, 2002, p. 95-122.

² *Ibidem*, pp. 78-83, 302-318.

³ *Ibidem*, pp. 322-324.

⁴ *Ibidem*, pp. 83-92.

în noiembrie 1944, ca evreii comuni ti s p trund în Comunit ți și s preia conducerea lor. Aceste comunit ți fuseser re activate în urma dizolv rii Centralei Evreilor din România și înființarea Federației Uniunilor de Comunit ți, printr-un decret publicat în Monitorul Oficial din 1 noiembrie 1944, federație care a devenit ulterior reprezentanta oficial a cultului mozaic. După ce noua structur i-a intrat în drepturi, CGE s-a autodizolvat.⁵

În acela i timp cu tentativele de preluare a controlului asupra comunit ților evreiești, liderii comuniști, în ședința CC al PCR din 8 noiembrie 1944, susțineau c evreii nu sunt o naționalitate i nu ar trebui s aib organizații politice separate, ci ar trebui ca interesele lor s fie ap rate prin „organizațiile de mas existente”: FND, Uniunea Patrioților, Uniunea Tineretului Comunist, sindicate. În toat această perioad presa comunist a atacat dur partidele evreie ti (B'nei Akiba, Gordonian, Dror, Ha omer, Hanoar) pe motiv c „neexistând o națiune evreiasc , ele nu reprezint pe nimeni”, susținând indirect caracterul pur religios al calit ții de evreu.

Dup preluarea guvern rii de c tre FND în 6 martie 1945, acțiunea comunist pe linia chestiunii evreie ti s-a intensificat. Pe 25 aprilie 1945, cu ocazia unei mari adun ri la Templul Coral din Bucure ti, a luat cuvântul i Gh. Gheorghiu-Dej, care nu fusese anunțat în prealabil, care a susținut necesitatea unui organism „progresist” al evreilor din România, care s exprime în mod unitar interesele întregii comunit ți, fapt care va fi reiterat cu alt prilej și de Vasile Luca. În urma acestor „invitații” insistente, se creeaz un comitet de inițiativ care proclam , pe 22 iunie 1945, înființarea Comitetului Democrat Evreiesc, în fruntea c ruia a fost instalat L. Abramovici, alias Chiriț . Organizația a devenit în scurt timp necesarul cal troian al comuni tilor în interiorul comunit ții evreie ti. Printre obiectivele imediate ale noii structuri se afla i înl turarea liderilor tradiționali ai evreilor români care nu manifestau simpatii comuniste.⁶

Unul din principalii vizați a fost șef rabinul Alexandru Șafran. Cu tot prestigiul remarcabil datorat atitudinii demne din timpul guvern rii antonesciene, acesta a intrat rapid în categoria „reacționarilor”, al turi de Wilhelm Filderman, liderul politic al evreilor din perioada interbelic . Prins între exigențele sioniștilor și presiunile evreilor „democrați”, Alexandru Șafran a fost obligat s p r seasc România, pe 23 noiembrie 1947, în condiții neclare, ajungând în Elveția, unde a

⁵ Lucian N stas , „Sfâr it de istorie. Evreii din România (1945-1965)”, în Jakab Albert Zsolt, Peti Lehel (Editori), *Procese i context social-identitare la minorit țile din România*, Editura Institutului pentru Studiarea Minorit ților Naționale, Editura Kriterion, Cluj Napoca, 2009, p. 163.

⁶ Date despre CDE în Harry Kuller, *op.cit.*, pp. 139-145.

devenit ef rabinul ora ului Geneva.⁷ Filderman va pleca clandestin din țar în noaptea de 12 martie 1948 cu ajutorul Joint-ului, datorit ameninț rii iminente cu arestarea.⁸

Aceste „plec ri” au venit exact la momentul oportun pentru regim, care în 1948, declan eaz restructur ri ample în întreaga societate. Comunitatea evreilor români a cunoscut pe parcursul acestui an o serie de evenimente care i-au marcat evoluția. Pe 17-18 februarie 1948 a avut loc un congres al Federației Uniunilor de Comunit ți (din 1949 Federația Comunit ților Evreiești din România), organizat în vederea prelu rii controlului deplin asupra federației de c tre Comitetul Democratic Evreiesc. Pre edinte a fost ales medicul Maximilian Popper, înlocuit în 1951 de avocatul Israel Bacalu.⁹

Pasul urm tor îl reprezenta implicarea pe teren religios, prin alegerea unui nou ef rabin. Cum era considerat un „democrat autentic”, fost membru al PSD i în plus tân r și dinamic, Moses Rosen, președintele Secției Cultului a Comunit ții Evreilor din București și membru al sfatului rabinic, a devenit opțiunea CDE pentru locul vacant de ef rabin. Apropierea tân rului Rosen de CDE nu era pe placul rabinilor ortodocși, dar ascendența rabinic ilustr a candidatului i presiunile evreilor „democrați” au f cut ca Moses Rosen s fie ales ef rabin pe 16 iunie 1948 în dauna rabinului David afran, nepot al lui Alexandru afran.¹⁰

Moses Rosen a devenit lider religios al evreilor din România într-un context extrem de dificil. În acea perioad se puneau bazele statului Israel, care, în contextul ameninț rii arabe, avea nevoie disperat de cât mai mulți *olim-i*. România a reprezentat una din principalele baze de recrutare de noi coloni ti în perioada 1944-1948. Sentimentul sionist era larg r spândit i înainte de 1940, dar dup Holocaust, ideea plec rii în Palestina câștiga teren, devenind opțiunea majorit ții evreilor români. În contextul fluid din perioada 1944-1948 avem abord ri care insist pe integrarea evreilor în societatea româneasc , care coexist cu continuarea susținut a *Alia*, organizându-se transporturi numeroase de evrei români doritori s se stabileasc în Țara Sfânt . Acest sentiment sionist nu era privit cu ostilitate nici de liderii CDE, dup cum arat chiar Moses Rosen în amintirile sale.¹¹

⁷ Perspectiva ef rabinului afran în Alexandru afran, *Un t ciune smuls fl c rilor. Memorii*, Editura Hasefer, 1996.

⁸ Te u Solomovici (coord.), *Wilhelm Filderman. Liderul incontestabil al evreimii române. Memorii, evoc ri, m rturii*, Editura Te u, 2013.

⁹ Despre relația CDE – FUCE vezi Hary Kuller, *op.cit.*, pp. 120-133.

¹⁰ ef rabin dr. Moses Rosen, *Primejdii, încerc ri, miracole*, ediția a II-a, Editura Hasefer, Bucure ti, 1991, pp. 61-67.

¹¹ *Ibidem*, p. 66.

Proclamarea statului Israel în contextul geo-politic complicat al Orientului Mijlociu a modificat atitudinea URSS față de chestiunea evreiască, Stalin condamnând din ce în ce mai vehement sionismul, situație care a culminat spre sfârșitul vieții dictatorului sovietic. În România, în cadrul ședinței Biroului Politic al Partidului Muncitoresc Român din 26 octombrie 1948 a fost adoptată o rezoluție prin care sionismul era demascat, propaganda oficial prezentându-l ca o formă de „fascism”, devenit un instrument pentru „imperialiștii anglo-americani”. În urma ședinței Secretariatului CC a PMR din 18 martie 1949 s-a decis desființarea organizațiilor sioniste iar în lunile următoare o serie de fruntași sioniști, în frunte cu Al. I. Zissu (care trimisese un memoriu conducerii de partid și de stat), erau arestați.¹² O parte din aceștia sunt judecați rapid, în septembrie 1950, însă majoritatea fruntașilor sioniști au rămas ani de zile în închisoare, așteptând un proces care va avea loc abia în 1954 (sentința în cazul procesului Zissu a fost pronunțată pe 31 martie).

În noul context, CDE a primit sarcina de a organiza campanii de combatere a sionismului, denunțându-l drept un naționalism de tip fascist, de condamnare a liderilor tradiționali ai mișcării sioniste din România și a conducătorilor statului Israel, „vânduți” intereselor americane. De asemenea, CDE trebuia să-i convingă pe evreii să renunțe la plecarea în Israel, dezvoltând o propagandă intensă pe tema condițiilor „foarte rele” de viață din Palestina. Cu toate acestea, *alia* din România a continuat, în pofida discursului oficial. În amintirile sale dr. Moses Rosen afirmă că un număr mare de evreii au plecat din România în Israel, în perioada 1948-1952, iar în spatele acestui fenomen a stat Ana Pauker, care a fost influențată de fratele ei, Zalman Rabinsohn, militant în organizația sionistă religioasă „Mizrachi”, emigrat inițial în Israel, de unde revine în România în 1948.¹³ Contradicția dintre discurs și practic a fost rezolvată prin motivația că în Israel urmau să fie trimiși nu sioniști „fasciști”, ci militanți comuniști, care să contribuie la dezvoltarea Partidului Comunist Izraelian. De aceea, cei care urmau să plece în Israel urmau să fie prelucați de membrii CDE. Rolul Anei Pauker în continuarea *alia* a fost analizat strălucit de Robert Levy, în monografia sa clasică despre destinul liderei comuniste din România.¹⁴

CDE preluase controlul deplin asupra comunităților, iar ideile lor laice, chiar antireligioase, veneau în contradicție cu misiunea acestor comunități, de a

¹² *Sioniști sub anchetă. A.L. Zissu. Declarații, confruntări și interogatorii. 10 mai 1951 - 1 martie 1952*, Editura Edart și Editura FFPress, București, 1993.

¹³ Moses Rosen, *op.cit.*, pp. 115-126.

¹⁴ Robert Levy, *Gloria și decăderea Anei Pauker*, ediția a II-a, Editura Polirom, Iași, 2016, pp. 150-173.

asigura viața religioasă a evreilor. „Conducătorii lor (comunităților n.n.), spune Moses Rosen, erau, adesea, oameni care nu doreau revenirea la serviciile religioase în sinagogi, nici Talmud Tora, nici Mikva, nici alte instituții comunitare, ci urmarea lichidării vieții evreiești autentice”. Una din principalele dileme ale noului lider spiritual al evreilor era dacă acceptă stilul de educație laic, în limba idiș (neștiut de toți evreii din România), pe care liderii CDE îl propovăduiau ca formă de identitate evreiască și asistă pasiv la dispariția școlilor cu caracter religios. Conform memoriilor sale, confirmate de documente din dosarele fostei Securități, rabinul Rosen a fost permanent un adept al *alia*, considerând statul modern Israel drept Sionul promis de cereștile sfinte. În numeroase rânduri, el a trebuit să condamne public imperialismul și „agenții” săi din Israel (guvernul Ben Gurion), însă rabinul a refuzat să condamne doctrina sionismului și să-i îndemne pe evreii să nu plece din România.

Conform memoriilor sale, rabinul Moses Rosen a avut drept obiectiv dezvoltarea colilor Talmud Tora, pentru organizarea unei vieți religioase corecte și riguroase și pentru studiul limbii ebraice. Viața religioasă intensă pe care a imprimat-o comunităților mozaice din România comunistă este un fapt care a fost remarcat de multe personalități evreiești din țară și de peste hotare. În acest demers el a fost sprijinit de Zalman Rabinsohn, care a și funcționat ca *melamed* în București. Înaintea autorităților de stat, Moses Rosen și-a motivat politica afirmând că astfel evreii, având libertatea să-și dezvolte viața religioasă, vor fi mai motivați să rămână în România. De fapt, Moses Rosen dorea să crească *olim-i* cu bun pregătire religioasă, care să plece în lupte pentru Israel, iar nu simpli emigranți care și-ar folosi evreitatea doar ca pretext pentru a ajunge într-o țară din Occident.¹⁵

Tot acest joc se încheie odată cu epurarea Anei Pauker, în mai 1952. În același an, în Cehoslovacia începe faimosul proces Slansky, activist comunist de origine evreiască care sprijinise la rândul său pe sionistii din Palestina în construirea statului evreu.¹⁶ De asemenea, în ianuarie 1953, Pravda deschide subiectul „complotul doctorilor” de origine evreiască.¹⁷ Toate cazurile au un numitor comun, sionismul, văzut ca armă a imperialismului menit să distrugă lagărul comunist. Liderii evreimii române sunt supuși anchetelor, arestărilor și intimidărilor, printre cei vizați în mod prioritar fiind și personalul de cult.

¹⁵ Vezi Moses Rosen, *op.cit.*, pp.127-135.

¹⁶ Igor Lukes, *The Rudolf Slansky Affair: New Evidence*, în „Slavic Review”, Vol. 58, No. 1 (Spring, 1999), pp. 160-187.

¹⁷ Jonathan Brent, Vladimir P. Naumov, *Stalin's Last Crime: The Plot Against the Jewish Doctors, 1948-1953*, HarperCollins, New York, 2003.

Conform datelor publicate de Hary Kuller, în perioada 1949-1950 peste 80% dintre rabini și daianimi și 50% dintre hahami și moileri (circumcizatori) au fost cuț *alia*.¹⁸ Acest exod al celor care formau „clerul” cultului mozaic era motivat de orientarea lor sionist (mulți erau adepți ai mișcării „Mizrachi”). Prin plecarea lor, ei voiau să-i stimuleze pe ceilalți evrei să facă *alia*. Pe de altă parte, autoritățile comuniste îi înduiau aceste plecări, deoarece acestea lăsa sau comunitățile fără îndrumare religioasă, fiind astfel mai ușor de controlat de către CDE. Conform unor statistici din 1956, în România mai existau 363 sinagogi și doar 32 de rabini activi, deși în unele documente oficialitate vorbeau de 196 de rabini.¹⁹ În memoriile sale șef rabinul Moses Rosen menționează că în 1958 numărul rabinelor activi în România era de 36.²⁰

În perioada 1952-1954 rabinii din România au fost supuși unor presiuni puternice pentru a condamna sionismul, pe liderii statului izraelian și colaborarea lor cu lagărul imperialist. Micile dizidențe au fost rapid combătute și, în majoritatea cazurilor, rabinii au urmat exemplul lui Moses Rosen, care a vorbit de lupta pentru pace, de pericolul imperialist, de rolul „nefast” jucat de liderii statului evreu, însă a evitat să condamne în mod deschis sionismul. După cum spune o notă informativă a Securității din 1952, „în ce privește problema sionistă, Rosen a declarat atât în fața Federației cât și față de rabini și alte persoane, că el nu poate lua o atitudine deschisă împotriva sionismului, întrucât ar veni în contradicție cu percepțiile religioase, Sion însemnând Israel, iar sionistii locuitorii Israelului.”²¹

Regimul a tolerat atitudinea nefelului rabin, a cărui arestare ar fi dat extrem de rău în fața opiniei publice. Pe de altă parte, în perioada 1953-1954, tribunalele militare judecaseră mai multe procese împotriva liderilor sioniști, mulți primind ani grei de închisoare. Printre cei judecați s-a aflat și Al. I. Zissu. De asemenea, autoritățile arestează o serie de rabini, hahami sau teologi, printre care rabinul Efraim Guttman (secretarul lui Moses Rosen), sau dr. Aron Kahane, fiul hahamului Saul Kahane. Ei erau acuzați că au colaborat cu Legația Israelului. Moses Rosen a intervenit la autorități pentru ca aceste persoane să fie eliberate, șef rabinul punându-se garant pentru persoanele care urmau să fie eliberate.²² Liderii politici comunisti au acceptat tranzacția, din mai multe motive: și atingeseră scopurile în ceea ce privește cazul Ana Pauker, zdrobiseră pe principalii lideri sionisti români, tema sionistă se atenua

¹⁸ Hary Kuller, *op.cit.*, p. 386.

¹⁹ Lucian Năstas, *op.cit.*, p. 183.

²⁰ Moses Rosen, *op.cit.*, p. 204.

²¹ Acțiunea „credinciosul”. Șef rabinul dr. Moses Rosen și comunitatea evreiască în arhivele CNSAS, ediție de Anca Ciuciu, Editura Hasefer, București, 2008, p. 65.

²² Moses Rosen, *op.cit.*, pp. 136-144.

în condițiile în care, la Moscova, Beria era eliminat iar doctorii acuzați de conspirație erau achitați, se scapa de propaganda puternic împotriva regimului din România coordonată de organizațiile evreiești din Occident.

În acest context dificil, Moses Rosen ajunge personajul cheie al comunității evreiești, acesta reușind să se substituie liderilor CDE, devenind mai târziu și conducător al Federației Comunităților Evreiești (1964). În 1955, Moses Rosen este trimis la Helsinki, ca membru al delegației României la Adunarea Mondială pentru Pace. Aici îl cunoaște pe șeful rabinului Suediei, Wilhelm, care îl organizează o vizită în România. În discuțiile pe care le-a purtat cu autoritățile române, șeful rabinului Wilhelm a fost de acord să promoveze o imagine pozitivă a României în Occident, cu condiția eliberării liderilor sioniști aflați în închisoare și a reluării *alia*. Astfel are loc, în iulie 1956, plecarea în Israel a liderilor sioniști Al. I. Zissu și Mihi Benvenisti.²³ Continuarea imediată a procesului a fost întreruptă de izbucnirea revoluției maghiare, în 1956, însă, din 1958, *alia* a fost reluată, după o oprire de asemeni ani. Însă, tot acest proces, care aducea profituri materiale și de imagine statului român, doritor de valuri forte și relații economice cu Occidentul, avea să mai fie bruiat odată de un scandal diplomatic iscat de o serie de emisiuni difuzate de radio Kol Israel, care nu înțelegea aranjamentul tacit pe chestiunea evreiască, stabilit între România și organizațiile internaționale evreiești, realizatorii încercând să pună presiune pe autoritățile române pentru a redeschide *alia*. Răspunsul autorităților române a fost prompt. Pe 25 februarie 1959 a apărut în Scânteia un articol violent antisionist iar emigrările au fost suspendate. Tot ca formă de presiune, autoritățile îl arestează pe rabinul Zisse Portugal, persoană cu imens prestigiu în rândurile evreimii internaționale, reprezentat de seamă al curentului sionist. Numeroase organizații internaționale au protestat, însă autoritățile române au rămas ferme, pregătind procesul public al rabinului Portugal. În cele din urmă, autoritățile israeliene au cedat și au oprit prin lege orice referire la emigrația din România. Plecarea evreilor români în Israel a fost numită *alia* a doua (alia pe a doua).²⁴ Rabinul Zisse Portugal a fost eliberat, primind permisiunea să părăsească România. A fost ultimul rabin arestat de autoritățile comuniste române.

Conform unor statistici, în perioada 1948-1951 au emigrat în Israel 117.950 evrei, în perioada 1952-1960 32.462 persoane, 1961-1964 63.549 persoane, 1965-1971 22635 evrei, iar în perioada 1972-1979 au emigrat 18418 evrei.²⁵

²³ *Ibidem*, p. 165.

²⁴ *Ibidem*, pp. 213-218.

²⁵ Lucian N. Stas, *op.cit.*, p. 199. Date suplimentare despre *alia* la Hary Kuller, *op.cit.*, pp. 69-75.

Reluarea alia a însemnat reducerea drastic a numărului evreilor din România, dar și al rabinilor, hahamilor și a altor persoane care se îngrijeau de buna desfășurare a cultului în cadrul sinagogilor. Din acest motiv, șef rabinul Moses Rosen a încercat să-i convingă pe rabini să emigreze ultimii, ei urmând să aibă grijă de micile comunități rămase, până când acesta ar fi dispărut complet. Succesul demersului a fost însă modest.²⁶

Dat fiind importanța și complexitatea „problemei sioniste”, Securitatea a alocat resurse însemnate pentru soluționarea ei, fapt dovedit și de cantitatea impresionantă de documente rezultată ca urmare a investigațiilor. Regiunea Dunării de Jos, după cum ne readuce în atenție o seamă de lucrări recente, a fost jucat un rol central în istoria sionismului românesc.²⁷ Direcția Regională de Securitate Galați a avut, din acest punct de vedere, foarte mult de lucru. Problema sionistă a fost urmărită de diversele direcții și servicii de la nivel central, iar la nivel local de serviciile și birourile regionale și raionale. Existau structuri care urmăreau cu prioritate problema sionistă și structuri, precum cele înscrinate cu urmărirea cultelor, care s-au ocupat de chestiunea sionistă în mod tangențial. Dosarul pe care-l publicăm în cele ce urmează, deși este dominat de chestiunea sionistă, este întocmit de structurile de la nivelul Direcției Regionale Galați înscrinate cu problema „culte”.

Organigrama Securității a cunoscut numeroase modificări și, în 1949, în cadrul Direcției Generale a Securității Poporului problema „Culte” cădea în sarcina Direcției I, Serviciul 3. La rândul său, acest serviciu era compus din mai multe birouri care urmăreau confesiunile în munca informativă de la nivel național. Astfel, pentru problema „Cultul Ortodox”, adică Biserica Ortodoxă Română, era Biroul 1, ceea ce presupunea că orice document, în această privință, avea indicativul: „131”. Pentru problema „cultul catolic” era rezervat Biroul 2 și astfel orice document privitor la această confesiune purta indicativul: „132”, iar pentru confesiunile protestante și neoprotestante „133”. La nivel local (Direcții Regionale) unitățile subordonate deveneau: servicii, birouri, respectiv sectoare, Informațiile interne și categoria „Culte” pe strânsul numărului de ordine, iar numărul confesiunii se ordona în funcție de importanța pe care o avea în zonă. Conform istoricului Adrian Nicolae Petcu, în 1949 responsabilii Biroului Culte de la nivelul Direcțiilor Regionale erau: „DRSP Iași – lt. A. Nusem; DRSP Sibiu – lt. Cleju Ioan; DRSP Constanța – lt.

²⁶ Moses Rosen, *op.cit.*, pp. 202-207.

²⁷ Lucian-Zeev Hercovici, Violeta Ionescu, *O istorie a evreilor din Galați. File de cronică de la începuturi până la marea emigrare*, Editura Hasefer, București, 2018, volumul I, pp. 319-383; Arthur Viorel Tulu, *Aspecte din viața comunităților evreiești din jurul gurilor Dunării (până în 1938)*, Editura Istros, Brila, 2016, pp. 162-200.

N stase Sepi; DRSP Ploiești – cpt. Sârbu Ioan; DRSP Suceava – lt. D. Bacal; DRSP Oradea – cpt. Eleke Toma; DRSP Timișoara – mr. Moiş Aurel; DRSP Galați – lt. Lungu V. Paul; DRSP Cluj – lt. Gh. Breiner și DSC – mr. I. Negreanu. La conducerea Serviciului Culte de la nivelul Direcției Generale, pentru anul 1949, se afla cpt. Stănescu H²⁸. După cum rezultă din documentele publicate, la nivelul Direcției Regionale Galați, în anul 1950, se culte se ocupa biroul 3.²⁹

Pentru ca cititorul să înțeleagă structura dosarului publicat, reproducem un plan de m suri întocmit în 1949, denumit „Detalii menite a sluji la redactarea ordinului general”, care, pentru prima dată, oferea o sinteză cuprinzătoare asupra obiectivelor generale pe care Securitatea le urmărea în domeniul cultelor, asupra naturii informațiilor care trebuiau culese, evidența și modul în care informațiile urmau să fie valorificate. Cu alte cuvinte, avem de-a face cu un model de întocmire a unui dosar de problemă sau individual pe problema Culte. Textul cuprinde și motivația pentru care reprezentanții cultelor trebuiau să fie urmăriți, respectiv folosirea calităților lor religioase pentru a insufla credincioșilor atitudini ostile regimului comunist.

Planul de m suri arată: „Urmărirea tuturor acestor obiective în problema religioasă nu este posibil fără crearea de evidențe corespunzătoare. Evidențele ce urmează a fi create (sau acolo unde există să fie sistematizate conform instrucțiunilor prezente) trebuie să țin seama de următoarele caracteristici:

- Predicatorii, preoții, călugării și ceilalți clerici sunt în număr foarte mare, se pot manifesta legal și sunt împinși nu numai de originea lor socială și de creșterea lor, dar și de doctrina lor mistico-idealistică, la ostilitate împotriva bazelor materialist-dialectice ale Republicii noastre Populare. În consecință, evidențele noastre trebuie să fie largi permițând să precizăm la orice moment unde se găsesc și cum activează acestea.

- Manifestările clericilor, învitate în citate și pilde biblice, permit agitarea credincioșilor, îngreunând în același timp dovedirea investigațiilor făcute. În consecință pentru a culege probe împotriva unui preot, predicator etc., trebuie mai mult muncă și aprofundare, decât în alte cazuri interesând Securitatea.

- Problema fiind complexă, legată de o serie de superstiții și prejudecăți variate, fiind în același timp cunoscută din trecut, necesită mai multe studii, istorice, materiale documentare, decât alte probleme.

²⁸ Adrian Nicolae Petcu, *Securitatea și cultele în 1949*, în Adrian Nicolae Petcu (ed.), *Partidul, Securitatea și Cultele*, Editura Nemira, București, 2005, p. 126.

²⁹ Documentul nr. 13.

Sugerăm următoarea organizare practică a evidențelor care să permit tuturor Direcțiilor Regionale să-și sistematizeze materialul după Serviciul corespunzător problemei din DGSP:

1. Opisiile mapelor ordinelor instructive primite, cunoscând că din cauzele mai sus arătate s-au dat mai multe și variate ca în alte probleme;

2. Biblioteca documentară, cuprinzând și o mapă cu evidența tuturor legilor și regulamentelor, privind problema cultelor, incluzând și extrase din presă;

3. Mapa cu material compromișor, cuprinzând probe despre abaterile de la morală cetățenească și religioasă a clericilor, pentru a sluji după caz și necesitatea momentului la p trunderi informatice sau demascări;

4. Mapa cu evidența activității inspectorilor județeni ai Ministerului Cultelor (în curs de numire);

5. Mapele – evidențe ale tuturor cultelor din raza unității, cuprinzând pentru fiecare în parte următoarele:

a. Istoricul cultului în două părți, în general cuprinzând evoluția pe plan mondial și în RPR, stăruind asupra principiilor doctrinare și în particular, cuprinzând evoluția în raza unității. Această din urmă parte urmează să fi completată la fiecare 6 luni cu o sinteză asupra perioadei expirate. Pentru completarea primei părți, se vor consulta lucrările puse la dispoziție de DGSP.

b. Schema de organizare a cultului pe raza unității, cuprinzând pentru fiecare comună numărul credincioșilor, în raport cu numărul locuitorilor, numele și adresa preoților, predicatorilor etc. (cu indicația sumară a startului social din care fac parte și a activității politice, numele și adresa persoanelor ce fac parte din consiliul parohial, comitetul sectei etc. (cu aceleași indicații). Această schemă de organizare va fi în mod permanent ținută la curent prin notarea convertirilor, a născuturilor, a deceselor, a instructorilor trimiși de la centru etc., pentru a fi mereu operativă. Pentru ușurarea creării acestei evidențe, toate datele privind aceeași comună vor fi așezate în interiorul mapei în ordinea alfabetică a comunelor.

c. Schema sumară a organelor de conducere a cultului și a centrelor de concentrare culturală: mănăstiri, Institute teologice, internate etc. aici se vor găsi și tabelele cu numele și adresa persoanelor în cauză, cu indicația sumară a startului social din care fac parte și a activității politice depuse;

d. Evidența asociațiilor religioase funcționând în cadrul cultului, fie că au personalitate juridică sau nu, menționându-se încă o dată că toate sectele sunt considerate de Ministerul Cultelor, culte și nu asociații religioase, după cum se mai intitulează uneori și după cum mai stăruie să le numească unele DRSP ca Suceava. Fiecare asociație religioasă va cuprinde datele necesare identificării, tabelul

comitetului de conducere, cu indicațiile mai sus detaliate, o listă de filiale pe comune, cu tabele respective. Menționăm că asociațiile religioase cele mai răspândite sunt: «Patriarhul Miron», «Oastea Domnului», «Sfântul Gheorghe» etc., la ortodocși, congregațiunile pentru laici ca ordinele terțiare, «Rozariul», «Altarul, AGRU, ASTRU, «Cruciada copiilor» etc. la catolici, «Frăția Sf. Mihai» la evanghelici lutherani, Betaniti-metodiști la reformați, «Vestitorii Evangheliei» la baptiști etc.

6. Mapele operative de probleme pentru fiecare obiectiv mai însemnat în parte. Aceste mape dosare urmează să se întocmească pentru problemele cele mai specifice Direcției Regionale, serviciului județean sau Biroului de Securitate respectiv. Din această cauză nu se poate indica în mod precis numărul și alcătuirea lor. Dintre dosarele-problemă cele mai necesare, socotim că trebuie să existe următoarele:

- Evidența cântăreților bisericești;
 - Acțiunea de catehizare a copiilor – pentru fiecare cult în parte;
 - Problema crucilor și a troițelor;
 - Agitațiile violente contrarevoluționare sub masca religioasă ;
 - Așa-zisele minuni și starea de spirit creată de aceasta;
 - Lanțul Sf. Anton, Lanțul Sf. Petru și alte manifeste sub mască religioasă ;
 - Oastea Domnului, fracțiunea lui Bălan și fracțiunea lui Trifa;
 - Fiecare mânăstire închisă în parte, cu harta regiunii și a drumurilor de acces;
 - Fiecare episcopie;
 - Fiecare Institut teologic, precum și fiecare coală religioasă în parte;
 - Preoții basarabeni, bucovineni și transnistreni;
 - Manifestări ostile cu ocazia naționalizării școlilor și tendințelor de a reintroduce icoanele și pregătirea religioasă în coli;
 - Hramuri și pelerinaje;
 - Curieri clandestini romano-catolici;
 - «Grupuri de apărare»;
- fiecare protopopiat în măsura în care are sediul și personal administrativ;
- «Retractarea» greco-catolicilor trecuți la ortodoxie;
 - Activitatea foștilor conducători și a fostelor conducători din congregațiile și ordinele desființate conform Deciziei nr. 810 din 1 august 1949;
 - Fiecare asociație religioasă – totalizat din filialele regiunii respective – în parte;
 - Preoții clandestini greco-catolici etc.

Aceste mape operative ajut în mod considerabil st pânirea problemei i din studiul fi elor personale i a notelor aflate într-însele se poate urm ri în orice moment stadiul real al muncii informative.

În timp ce episcopiile, Institutele Teologice, protopopiatele, asociațiile religioase apar i în schema de organizare a cultului pe scurt i sub form de tabele și schițe, aceste mape operative furnizeaz detalii largi despre fiecare în parte, de exemplu: cu schița regiunii pentru m n stiri i cu fi ele personale ale personalului i deservent cu munci de r spundere sau cu activitate politic du m noas . Vom ar ta mai jos când vom vorbi despre dosare personale, caracteristicile fi elor în problema cultelor.

Pentru moment este necesar s tim c este absolut necesar alc tuirea acestor dosare de obiective, ele constituind materializarea i activizarea planului de obiective, permițând – dup experiența DGSP și DRSP Brașov – un control de orice clip a muncii depuse, precum i stabilirea lipsurilor în vederea lichid rii lor.

Lista de dosare obiective va fi bineînțeles mult mai vast în regiunile cu probleme religioase acute ca: DRSP Sibiu, Oradea, Cluj, Bra ov, Suceava, DSC, Timișoara, decât în raza DRSP Pitești, Galați și Constanța. În fond aceste dosare obiective constituie baza imediat a referatelor i studiilor privind problemele în evoluția lor. Dup epuizarea unei probleme dosarul respectiv este încheiat i se claseaz în Arhiv , astfel c r mân vie numai dosarele problemelor de actualitate.

7. Dosarele personale vor fi întocmite tuturor celor semnalăți cu activitate du m noas sub masca cultului. Consider m dup cum am ar tat mai sus c , clericii în genere sunt adversarii regimului nostru de democrație popular i c avem la dispoziție date personale și fișele de la mapele evident e i de la dosarele operative, num rul acestora va fi destul de mare.

Dosarele trebuiesc create chiar atunci când nu exist material suficient pentru Justiție, dar exist dovezi de instigare antidemocratic . Subestimând problema, DSC i DRSP Timi oara nu au trecut destul de hot rât la crearea acestor dosare.

Baza acestor dosare personale va fi constituit de fi a personal . Reamintim c rapoartele c tre DGSP trebuie însoțite de fișele personale ale clericilor și activiștilor religioși menționați, conform ordinului Nr. 38.988. fi ele personale vor avea urm toarele rubrici: Numele; Prenumele; Numele de c lug rie; Data na terii; Locul na terii; Numele p rinților; Profesiunea p rinților; Domiciliul actual; Studiile; Gradul clerical; Funcția administrativ în cadrul cultului; Cultul c ruia îi aparține; Data hirotonisirii (a c lug riei); Convertirea sau data activiz rii religioase; Cas torit cu...; Copii; Situația material în trecut i prezent; Dac este salariat al statului sau e

susținut de credincioși; Situația militar ; Cetățenia; Plecări în străinătate (pentru studii religioase etc); Activitatea politică înainte de 6 septembrie 1940; Activitatea politică între 6 septembrie 1940 și 23 august 1944; Activitatea politică după 23 august 1944; Atitudine[a] față de prevederile legii Cultelor din 4 august 1948; Observațiuni.

Pentru planificarea muncii, sarcinile arătate în prezentul plan de muncă vor fi elondate după cum urmează :

A. Până la 7 noiembrie a.c.

- Alcătuirea unui plan de muncă concret în lumina prezentului;
- O vizită de 48 ore a responsabilului problemei din DRSP la DGSP, pentru documentare și obținere de material pentru redactarea istoricelor;
- Punerea la punct al opisului și al mapei ordinelor instructive primite, prelucrarea acestora cu întreg resortul;
- Punerea bazei bibliotecii și a mapei cu legile și regulamentele în vigoare;
- Crearea mapei cu material compromiștor;
- Înzestrarea dosarelor personale de clerici existente cu fișele personale complete, alcătuite conform modelului arătat;

B. Până la 30 decembrie a.c.

- Crearea mapelor evidențiale a tuturor cultelor, cuprinzând istoricul cultului, schema de organizare, schema organelor de conducere și a centrelor de concentrare culturală, precum și evidența asociațiilor religioase în stare de funcțiune;
- Crearea primelor 30 mape operative de probleme pentru obiectivele mai însemnate;

C. Până la 1 mai 1950

- Punerea la punct a mapelor de obiectiv;
- Reactualizarea istoricelor cultelor prin aducerea lor la zi;
- Acoperirea informativ în suprafață și profunzime a problemei³⁰.

Dosarul nr. 130 din 29.03.1954 nu este, în sine, foarte spectaculos. El este deschis la 21 februarie 1954, în contextul organizării procesului sionistilor și a arestării rabinului Efraim Guttman, precum și al altor reprezentanți ai cultului mozaic.³¹ Până atunci, biroul 3 culte urmărise cultul mozaic în cadrul acțiunii informative generale, colaborând cu biroul 5 „organizații șovine” în chestiunea sionistă. Numărul mic al personalului de cult și absența unor persoane incomode determinase pe ofițerii care se ocupau de problema cultelor să nu acorde mult atenție

³⁰ Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, fond Documentar, dosar 67, ff. 256-273.

³¹ Vezi *supra*.

subiectului. În dosar sunt incluse documente mai vechi, din 1952 (sigur în conexiune cu ce se petrecea la nivel național – c dera Anei Pauker etc.). Din sinteza pe care o publicăm (documentul 13) rezultă că în perioada de dinainte de deschiderea dosarului problema cultului mozaic, direcția regională Galați a deschis acțiuni informative unor persoane din rândurile cultului mozaic, cea a rabinului Schapira Isac, fost vicepreședinte al organizației sioniste religioase „Mizrachi”, fiind cea mai importantă. În documentele ni se spune că rabinul a fost „prelucrat” de comunitatea mozaică din Galați și de biroul Federației Comunităților de la București. În notele referitoare la Schapira Isac am inclus fragmente din memoriile șefului rabinului Moses Rosen și din dosarul de urmărire al acestuia, care se referă la activitatea rabinului Golan, care ne ajută la conturarea mai clară a efigiei acestuia.

Deschiderea dosarului a fost marcată de întocmirea unei sinteze preliminare, conform cerințelor de la nivel central, în care se spun câteva cuvinte despre istoricul cultului mozaic, ceva despre doctrină, pentru ca apoi să se definească care ar fi pericolele care ar izvorî din interiorul acestuia și măsurile operative care au fost luate. Rezultatul concret al acestor demersuri este, în mare majoritate, constituit din liste ale sinagogilor și detalii despre personalul deservent din raza regiunii Galați, regiune care și-a modificat fruntariile de mai multe ori până la revenirea la împărțirea pe județe. După cum se știe, o primă reformă administrativă a avut loc la 6 septembrie 1950. Pe 19 septembrie 1952 numărul regiunilor era redus de la 28 la 18, pentru ca la 10 ianuarie 1956 să fie desființate alte două regiuni: Arad și Bârlad. În sfârșit, la 24 decembrie 1960, granițele multor regiuni erau drastic modificate iar unele primeau noi denumiri. Noua realitate administrativă afecta și jurisdicția direcției regionale de Securitate, fapt care se reflectă și în documentele prezentului dosar. Inițial, avem documente despre comunitățile evreiești din actualele (aproximativ) județe Galați, Brila, Tulcea, pentru ca ulterior în dosar să fie incluse documente elaborate de fosta direcție Bârlad, pentru raioanele care intraser sub jurisdicția Galațiului (Tecuci, Focșani etc.).

Ceea ce ritmează un pic activitatea Securității în problemele mozaic sunt inspecțiile care vin de la centru, în încercarea de a dinamiza activitatea informativă. Într-o acțiune informativă sunt reduse ca intensitate, dat fiind numărul mic de oameni vizați și dificultățile de a găsi un informator. De obicei, cel care dă informațiile este un administrator, care oferă acele informații (de cele mai multe ori chestiuni publice) cu acordul structurilor de conducere ale comunității, care știu despre ce este vorba.³² Un ultim puseu în stimularea activității informative are loc în 1960, probabil în contextul evenimentelor petrecute în 1959, în relațiile româno-

³² Vezi Moses Rosen, *op.cit.*, p. 175.

israeliene. Astfel, creșterile și descreșterile din dosarul de față pot fi înțelese mai bine dacă avem în vedere imaginea generală oferită la începutul acestui studiu. După 1960 practic nu se mai petrece nimic semnificativ, iar dosarul zace într-un birou al Securității Galați, până se ia decizia clasificării lui, pe 16 ianuarie 1980, chestiunea mozaic urmând să fie urmărită în cadrul acțiunii informative generale.

Până la urmă, de ce este important acest dosar? El oferă celor interesați o imagine asupra acțiunii informative a Securității în problema mozaicului în regiunea Galați și informații despre sinagogile și personalul care le deservea, în perioada 1952-1960, în localități precum Galați, Brîila, Tulcea, Tecuci, Focșani. Acestea pot fi coroborate cu informațiile pe care le avem despre sinagogi și personalul deservent de dinaintea de 1940, astfel încât ne putem face o idee cu privire la modul în care comunitatea evreilor de la Dunărea de Jos s-a risipit de pe aceste meleaguri, mai repede sau mai încet, dar inexorabil, precum și la destinul patrimoniului religios, cât să aprofundăm tragedia celui de-al doilea război mondial.

Documentele au fost culese ca atare, nu s-a efectuat corecturi tacite, greșelile (nu puține) care pot fi identificate spunând și ele multe pentru un ochi avizat.

DOCUMENTE

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
10/41 MINISTERUL AFACERILOR INTERNE REGIUNEA GALAȚI
DIRECȚIA GENERALĂ A SECURITĂȚII STATULUI

DOSARUL DE EVIDENȚĂ PE OBIECTIV SAU PROBLEMA CULTUL MOZAIC

REÎNREGISTRAT NR.130 din 29.03.1954

ÎNCHIS 18.01.1980

DOSARUL A FOST MICROFILMAT AZI:11.02.1984 DE U.M. 0931 GL.

COTA CNSAS: D 004065

*

1. 21 februarie 1954, Hotărâre pentru deschiderea dosarului Problema Mozaic din raza Regiunii Galați

21 Februarie 1954

HOTĂRÂRE
Pentru deschiderea dosarului
Problema Mozaic din raza Regiunii Galați

În raza regiunii Galați și în special în orașele și târgurile mai răsrite cum ar fi la Galați, Brîila, Tulcea și Măcin există foarte mult populație de religie Mozaică.

Aceast populație este deservit de un cler format din rabini și hahami, elemente care în mare parte sau dovedit a fi predominat de Naționalism șovin.

Astfel, în anii de după eliberare, foarte mulți rabini și hahami, membrii conducători ai organizațiilor sioniste răsrite în acești ani în număr foarte mare, au instigat populația și în special tineretul, să se încadreze în aceste organizații și să înființeze un Stat Național, acesta ca singură soluție de rezolvare a problemei Naționale.

Ei acuzau Statul sub diferite forme, cîutînd a infiltra mai tîrziu neîncrederea cetățenilor de religie Mozaică în Regimul Democrat Popular.

De asemenea, în scopul de a ațîta spiritele credincioșilor mozaici, majoritatea rabinilor din Brîila și Galați au pîrsit Țara, pe considerentul că lăsînd populația fără cler își vor atinge scopul.

Chiar și după terminarea campaniei Sioniste, Clerul rămas în Țară deși foarte puțini în regiunea noastră, nu toți sau încadrat în acțiunea de sprijinire a Regimului Democrat Popular.

O parte se dedau și în prezent la acțiuni dușmănoase iar alții la acțiuni de informare a legațiilor capitaliste fiind semnalat în acest sens și rabinul Schapira Isac din Galați care este în curs de verificare.

Pentru cunoașterea activității ostile regimului nostru ce eventual ar desfășurat -o acțiune clericală, se impune în primul rînd creionarea unor evidențe clare, identificarea tuturor clericilor din Galați și din Regiune, crearea unei rețele informative calificate și urmărirea planificată în mod organizat a acestei probleme.

Față de cele de mai sus, bazați pe faptul că există rabini și hahami în raza Regiunii noastre, propunem să ne aprobați deschiderea Dosarului De Evidență pe Problema elementelor dușmănoase din rîndul clerului Mozaic.

Lt. Maj. De Securitate/Copel Isidor 19.03.1954

De acord propunerea se aproba.

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 1-2

*

2. 21 februarie 1954 Sinteză preliminară cu privire la istoricul religiei iudaice și la activitatea cultului mozaic în regiunea Galați, evidențiind activitatea sionistă a unora dintre membrii personalului clerical

CULTUL MOZAIC 21.02.1954

Date ce caracterizează problema

Cutul mozaic este un cult internațional. El are credincioșii și spîndiți pe întreg cuprinsul globului pămîntesc.

Originea cultului mozaic se pierde în negura vremurilor. În jurul acestei origini, de-

a lungul miilor de ani s-au țesut multe legende. Se spune c numele de „mozaic” provine de la întemeietorul cultului MOISE. Aceste legende arat c Moise ar fi întemeietorul credinței monoteiste, adic credința într-un singur Dumnezeu. Legenda spune c , cu 1500 de ani înainte de Moise, profetul Abraham, fiul preotului (p gân) Teirah primul care s-a circumscris împreun cu fiul Isac, a f cut leg mânt cu un singur Dumnezeu, distrugând „zeii”. În felul acesta s-ar crede c monoteismul a ap rut de la Abraham, dac a existat.

Religia mozaic s-a extins asupra poporului Evreu, fiind oficializat de regele Solomon, care a cl dit faimosul templu din Ierusalim care simboliza puterea i m reția poporului Evreu din acea vreme. Templul a fost d râmât, iar evreii, pentru a sc pa de robie, au g sit refugiu în ț rile de pe coastele M rii Mediterane, stabilindu-se în Nordul Africii, Italiei i Spaniei.

În noile lor patrii, au înființat comunit ți importante, devenind un factor de progres în ț rile respective, cu toate acestea di n cauza fanatismului religios pe care c utau s -l propage, au venit în conflict cu populația b tina fiind astfel supuși la persecuții.

În Spania, Evreii tr ir mai bine de 1.000 de ani pân la declanșarea inchiziției susținut de ierarhia clerical catolic în frunte cu Torchimoda³³, mozaic convertit, i regii Spaniei, Ferdinand i Isabela, în anii 1492-.,498.

O alt comunitate important era în Germania, unde între anii 1235-1500 fuseser supu i la prigoane religioase, fapt pentru care au emigrat în Polonia.

Comunitatea evreiasc din Polonia s-a dezvoltat foarte mult. Polonia feudal lipsit de me te uguri a acordat posibilit ți de dezvoltare mozaicilor fugiți din Germania, care erau i foarte buni me te ugari.

Mai târziu, când i în Polonia începur pogromurile, o parte din mozaici fugir în Ț rile Române. Astfel în anul 1518 la Ia i exista deja o comunitate evreiasc bine închegat .

Pe la mijlocul secolului al XVII-lea, se pomenesc de asemeni comunit ți și în Muntenia. Ei erau chemați de voievozi și boieri, pentru a înființa târguri și a dezvolta negoțul și meșteșugurile în care erau renumiți.

Cu toate f g duelile boierilor, credincioșii mozaici erau socotiți minoritari și nu se bucurau de drepturile promise.

Regimurile burghezo-mo iere ti patronate de partidele „Liberal” i „Conservator” duceau o politic de ațâțare, pogromist împotriva populației evreiești de religie mozaic .

Credincio ii cultului mozaic au constituit deseori puncte pentru manevre de diversiune, atât de necesare guvernelor reacționare la anumite epoci date.

Se debitau zvonuri fantastice, dup care „pasca ritual ” ar fi f cut din sânge de copii creștini și aceasta cu scopul de ațâțare, ce avea un substrat politic de clas .

Cultul mozaic nu s-a bucurat de libertate decât numai dup cel de Al Doilea R zboi Mondial, când m rețele victoriei ale armatei sovietice care au doborât fascismul în ț ara noastr i poporul muncitor i-a luat soarta în propriile sale mâini.

Prima constituție democrat votat la 28 Martie 1948 consfințește lib ertatea

³³ Torquemada.

conștiinței religioase, care sunt garantate de stat. Pentru prima dată în istoria României se acordă drepturi reale de exercitare a liberei credințe și convingerilor religioase, tuturor credincioșilor și cultelor și în țara noastră.

Astfel prin Decretul nr.589 din Iunie 1949 al Prezidiului Marei Adunări Naționale a R.P.R. se aprobă statutul de organizare și funcționare a cultului mozaic din R.P.R.

Cultul mozaic din R.P.R. este unic pe întreg cuprinsul țării. Partea componentă legală ale cultului mozaic este Federația Comunităților Evreiești (Mozaice) din R.P.R.

Comunitatea este întrunirea credincioșilor de religie mozaică dintr-o localitate, fiind persoană juridică. Comunitatea poate avea unul sau mai mulți rabini, care toți la un loc alcătuiesc Sfatul Rabinic al comunității, care acordă unuia dintre ei titlul de „prim rabin”.

În raza regiunii Galați există un număr de trei importante comunități mozaice și anume: în orașele Galați, Brăila și Tulcea. Comunitatea mozaică din Galați aparține ritualului lui occidental unitar ortodox și la recensământul din 1948 populația de religie mozaică din Galați număra circa 11.000 de suflete, din care majoritatea meseriași, funcționari iar restul negustori și burghezi.

Această populație era deservită de 19 sinagogi și temple, o parte distruse de cutremur și război, ajungând ca în prezent să funcționeze numai 11 dintre ele și aceasta numai la anumite sărbători. La 26 Septembrie 1914 Comunitatea alege și confirmă ca rabin șef pe Iosif Margulies³⁴ care și astăzi se găsește în funcția rabinatului din Galați.

Majoritatea sinagogilor din acest oraș, au o existență mult mai veche decât anul 1918, ca de exemplu Sinagoga „Mare”, din strada Marcu Aureliu, fost Podul de Piatră, construit în anul 1780.

În orașul Galați mai există ca Rabin, numitul Schapira Isac și rabinul Bedelstein David, de la sinagoga cu același nume. Orașul Brăila constituie o comunitate mozaică de circa 1000 de suflete, deservite de cinci sinagogi și un templu coral. În acest oraș nu există în prezent nici un cleric. Ultimul rabin, Dobruschin, este plecat în Statul Israel din anul 1950. De asemenea și în orașul Tulcea constituie o comunitate de circa 750 de suflete. În acest oraș există un număr de trei sinagogi și un rabin, anume Isaia.

O caracteristică a populației religioase mozaice este aceea că marea majoritate este debarasată de prejudecățile religioase. Populația evreiască și în special tineretul nu frecventează sinagogile, marea majoritate încadrându-se în procesul de culturalizare. Singurele elemente care frecventează sporadic sau sâptămânal sinagogile, sunt bătrânii și aceștia într-un număr foarte redus. Sinagogile sunt mai populate odată pe an și anume la sărbătorile de toamnă „Rasi-Hasana”³⁵ și „Ian-Kipur”³⁶. Așa se explică faptul că în tot cursul anului sinagogile nu funcționează.

Elementele șovine și naționaliste formate din parturile burgheze a credincioșilor mozaici, în ura lor față de poporul muncitor, au căutat să sustragă populația muncitoare de

³⁴ Biografia rabinului Iacob Margulies în Lucian-Zeev Hercovici, Violeta Ionescu, *op.cit.*, vol. II, pp. 66-77.

³⁵ Roș-Hăna – anul nou evreiesc.

³⁶ Iom-Kipur – ziua ispășirii.

religie mozaic atât de la opera de reconstrucție precum și de la opera de construire a socialismului în țara noastră .

Astfel aceste elemente au atârnat atât în trecut, cât și în prezent, spiritul sionismului sub masca clericală, atât individual cât și în sinagogi, se dedau la instigări. Elementele clericale, formate din ovini înrâți, au folosit deseori amvonul, ca o tribună politică de atârțare sionistă. Nu întâmplător a fost campania de emigrare în Statul Israel, după cum nu întâmplător este și emigrarea tuturor rabinilor din orașele Brila și Tulcea, care, crezând că lăsând aceste orașe clerici, vor contribui la atârțarea spiritelor în rândul maselor de credincioși mozaici.

Într-adevăr, pentru un scurt timp, ei și-au atins scopul, mai ales în orașul Brila, care nici în prezent nu are un cleric. Un element agitator și ovin s-a dovedit a fi rabinul Schapira Isac din orașul Galați, fost vicepreședinte al organizației sioniste clericale „Mizrahi”, care a fost semnalat având legături cu legația statului Israel. În tot cursul anilor 1950-1951, a fost semnalat cu manifestări și agitații sioniste. Pentru acest motiv a fost prelucrat în câteva rânduri de către Biroul Comunității din Galați și chiar de către Biroul Federației din București.³⁷

³⁷ Date biografice despre rabinul Isac Schapira în Lucian-Zeev Hercovici, Violeta Ionescu, *op.cit.*, vol. II, pp. 80-82. Într-un document al fostei Securități se spune că, la 1 septembrie 1952, cu prilejul Adunării Generale a Sfatului Rabinic din RPR, meritându-se a face o evaluare a rabinilor cum „s-au încadrat în noul ritm de viață”, „Rabinul Schapira din Galați, printre altele spunea că «nu se poate pretinde populației evreiești să nu emigreze în Israel, deoarece acesta ar fi contra conștiinței și moralei noastre rabinice, deoarece în cărțile noastre sfinte este scris: „Să mi se usuce mâna cea dreaptă dacă te voi uita, Ierusalime!”

Dar poți să fii un bun patriot și să iubești patria unde te-ai născut, RPR, care ne-a dat toate drepturile și libertățile cetățenești, dar tot atât de arzător nu trebuie să nu putem uita Ierusalimul, „visul leagă nului nostru milenar”». Susnumitul a fost combătut în discuțiile de către Președintele Federației, Bacalu...” (*Acțiunea „Credinciosul”...*, p. 56).

La 25 noiembrie 1952, șeful rabinului Moses Rosen convoca pe rabinii: H. Guttman – București, dr. Beck-București, S. Guttman – Iași, I. Apira – Galați, f. Klein – Tg. Mureș, M. Spitz – Bistrița, L. Alpert – București, S. Deutsch – Satu Mare pentru a discuta despre presiunile pe care le făcea puterea comunistă pentru ca Moses Rosen să dea o declarație publică antisionistă. „Răspunsurile, spune Moses Rosen în amintirile sale, au fost, în majoritate, lamentabile... Rabinul Ițhak Scapira – Galați, cu umorul și cu sinceritatea sa brutală, a spus: „Vă înțeleg, domnule șef rabin. În ajunul arestării Dvs., care vă pare iminent, vreți ca noi să vă spunem că nu aveți voie să cedăți și, ca atare, să ne lămurim o răspundere, iar după aceea nici noi să nu cedăm în fața presiunilor. Ei bine, să nu credeți pe nici unul dintre colegii noștri. Eu vă spun, înșă, că știți ce vă așteaptă. Nu numai că nu vom rezista presiunilor dar, mai mult, vom „demasca”, vom înfieră pe Dvs. ca dușman al poporului.” (Moses Rosen, *op.cit.*, p. 98). Același Moses Rosen îi face un portret elogios rabinului glățean: „Rabinul Isac Șapira din Galați era un erudit talmudist și, în același timp, stăpânit de un sclipitor simț al umorului. Străbunul său, rabinul Moșe David Apira, care a povestit obștea din Galați în mijlocul veacului trecut, era și dânsul cunoscut pentru observațiile sale pline de spirit.

În urma acestor prelucrări s-a constatat o schimbare bruscă de atitudine, începând să țină predici în templu cu caracter ultra progresist. Natural că din punct de vedere al securității statului această atitudine confirmă faptul că este un element dubios, care va necesita și de acum înainte, o atentă supraveghere.

În general, problema mozaică nu este atât de vastă din punct de vedere al problemei pe linie de culte, cât mai ales pe linia problemei curente șovine și naționaliste, întrucât se împletește strâns cu problemele sioniste.

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 3-6

*

3. Tabel cu sinagogile din municipiul Galați și orarul lor de funcționare³⁸

Comunitatea evreilor (mozaică) din Galați, str. Sf. Neculai No. 5, Tel. 2262

1. Sinagoga „Meseria ilor”; R. sp. Sefer, Brenner și Bendel; Str. Bernard Andrei, no. 11
2. Sinagoga „Ferarilor”; R. sp: Moritz, Schwartz, Marcu Isac, Butman și Abramovici, Str. Bernard Andrei No. 7
3. Sinagoga „He ed- el-Emes”, R. sp: Bitman – zis- Ciobotaru, Scvatz Hascal și

Bacal, președintele Federației, făcea eforturi disperate de a împinge pe rabini spre antisionism și anti-Alia. Nu izbutea. A organizat, la un moment dat, „cursuri” pentru rabini și hahami, cu scopul de a-i prelucra politicile. În zadar Feldman recomandă „să li se dea bani rabinilor”, adică, pur și simplu, să li se dea mită; dar Bacal era prea zgârcit pentru a face ceva. Până la urmă, i-a fost gâdit rabinului să apere mai multe avantaje bune, dacă se va apuca să atace guvernul israelian în legătură cu politica sa internațională pro-americană.

Gândindu-se că, în definitiv, aceasta nu era o renegare a principiilor iudaice și cum chiar eful rabinului, care apără sionismul și aliaua, a atacat politica pro-americană a lui Ben Gurion, Șapira a acceptat și la Galați a făcut ce i-a cerut Bacal.

Acesta din urmă, însă, a uitat să-i onoreze promisiunea.

Rabinul săpăra lui, deci, cuvântul la unul din «cursurile» pentru clerici și gramatizări:

«Tovară Bacal, eu nu îți înjur pe credit. Dumnezeu nu va onorați obligațiile și nici eu nu le voi mai onora. Dumnezeu vă spuneți că nu-i ce mânca în Israel. Dacă nici aici nu am de mâncare, prefer să fac foame în Israel. Acolo am cel puțin un cer sfânt peste capul meu și un pământ sfânt pe care pot escăpă picioarele mele».

Glume amare. Să îți înjuri ca să ai ce să mănânci, să nu îți înjuri pe credit, să cumperi conștiință...

Rabinul săpăra, cu satiricul său verbos, cu ironiile sale virulente, a definit o situație. Până la urmă a plecat în el în Israel, unde își doarme somnul de veci. Memoria sa este nepătată și binecuvântată, în pofida glumelor mai sus amintite.” (Moses Rosen, *op.cit.*, pp. 111-112).

³⁸ O prezentare a sinagogilor din Galați din perioada interbelică în Lucian-Zeev Hercovici, Violeta Ionescu, *op.cit.*, vol. I, pp. 175-208). Multe informații sunt preluate din *Istoricul sinagogilor*, publicat în „Buletinul Comunității Israelite din Galați”, anul I, nr. 1, 1931, pp. 98-105, text republicat în 2016 de Arthur Viorel Tulu, *Sinagogile comunității israelite din Galați*, în „Danubius”, XXXIV (2016), pp. 267-286.

Jacovici Natan; Str. Bernard Andrei No. 12

4. Sinagoga „Caritas – Croitori”, R sp: Gold mberg Aron, Weisman Josif i Schechter Aron, Str. Nicolae B lcescu No. 33
5. Sinagoga „Ra bam”; R sp. Papavotzan Maier i Aronovici Laz r, Str. Dumitru Chicu i, No. 33
6. Sinagoga „Jumimea Habad”, R sp: Aschenazii Hascal i Leibovici, Str. R zboieni No. 13
7. Sinagoga „Beth ithoc”; R sp: Scheuchman Iancu; Str. dr. Niculini No. 11
8. Sinagoga „Delinger”; R sp: Braustein i Laufer, Str. 1 Mai No. 39
9. Sinagoga „Rabin Edel tein”, R sp: Rabin Edel tein David, Str. Egalit ții No. 24
10. Sinagoga „Tfilu-le-Moi e!, R sp: Rothemberg Țmil, Str. 1 Mai No. 20
11. Sinagoga „Blinzer”, R sp: Melman Froim, Str. R zboieni No. 1

Legenda: Sinagogile 1,2,3,4,5,6,7,8,9 funcționeaz zilnic, dimineața și seara

Sinagogile 10,11 funcționeaz . No. 10 vinerea i s mb t dimineața, no. 11 fun cționeaz numai s rb torile de toamn .

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 10

*

4. 15 februarie 1965, Tabel cu comitetele comunit ților evreiești din regiunea Galați (Galați, Odobești, Focșani, Tecuci, Br ȩla)

COMITETELE COMUNIT ȚILOR EVREIEȘTI REGIUNEA GALAȚI

Nr. Crt. Numele și Pronumele Funcția Localitatea

1. Boiangiu Barbu secretar Galați
2. Iacobovici Simion președinte Galați
3. Cahane Isidor consilier Galați
4. Zeilicovici M. consilier Galați
5. Zilberman Michel consilier Galați
6. Henric Matei secretar Odobe ti
7. Carsil Segal pre edinte Odobe ti
8. Grestar Moscovici consilier Odobe ti
9. Simon Iancu secretar Foc ani
10. Trister Avram pre edinte Foc ani
11. Oxenberg Isac consilier Foc ani
12. Lupu Iosif consilier Foc ani
13. Iancu Moscovici secretar Tecuci
14. Moise Ianovici pre edinte Tecuci
15. Iosif Tratatovici contabil Tecuci
16. Lia Blumer casier Tecuci
17. Rosman Țoli secretar Br ȩla
18. Fruchter Iancu pre edinte Br ȩla

19. Schwartz Iancu consilier Br ıla
20. Bosasch Rebeca contabil Br ıla
21. Goldstein Roza casier Br ıla

Dactilo.: Lupu O. 15-Februarie 1965

Nr. ex: 2

Semnatur autograf : Lt.maj. indescifrabil, Data: 15 februarie 1965

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 11

*

5. 26 octombrie 1952, Tabel cu situația sinagogilor din municipiul Galați, care include i eforiile care îngrijesc de fiecare sinagog

Comunitatea evreilor (mozaic) din Galați,
str. Sf. Neculai No. 5, Tel. 2262

Galați, 26 octombrie 1952

NOTA INFORMATIV

Cu privire la sinagogile care funcționează în orașul Galați.

1. Sinagog „Meseria ilor” str. Bernard Andrei Nr.11
Eforia sinagogii: Seffer Brener Aizie și Bendel.
2. Sinagog „Ferarilor” str. Bernard Andrei Nr.7
Eforia sinagogii: Meritz Schwartz, Mărcu Isac, Gutman și Abramovici
3. Sinagog „Hased sel Emes” str. Bernard Andrei Nr. 12
Eforia sinagogii: Bitman, zis Ciobotaru, Schwartz Hascal, Iancovici Nathan și Abramovici.
4. Sinagog „Caritas-Creiteri” str. Nicolae Bălcescu Nr.33
Eforia sinagogii: Geldenberg Aren, Weisman Iosif și Schechter Aron.
5. Sinagog „Rasbam” str. Dumitru Kicus Nr. 33
Eforia sinagogii: Papavutzan Maier și Aronovici Lazăr
6. Sinagog „Junimea Habad” str. Războieni Nr.13
Eforia sinagogii: Aschenazii Hascal și Leibovici
7. Sinagog „Beth Ithoc” str. D-ter Nicolini Nr.11
Eforia sinagogii: Schenehman Iancu și Lesen
8. Sinagog „Delingher” str. 1Mai Nr.39
Eforia sinagogii: Braun tein și Laufer
9. Sinagog „Rabin Edelstein” str. Egalității Nr.24
Responsabil Rabin Edelstein David

Toate aceste sinagogi, funcționează zilnic dimineața și seara .

10. Sinagog „Tfilu le Meise” str. 1Mai Nr.20 Responsabil Rethenberg Smil, sinagoga funcționează numai Vineri seara și Sâmbătă dimineața.

11. Sinagoga „Blinzer” str. Războieni Nr.1, Responsabil Melman Freim, sinagoga funcționează numai la sâmbătorile de toamnă .

SINAGOGI CARE SUNT COMPLET ÎNCHISE

12. Sinagoga „Oil Neu” str. D-tru Kicus 49-51
13. Sinagoga „Birjariler” str. R zboieni Nr.17
14. Sinagoga „Beth Leivi” str. Br ilei Nr.48
15. Sinagoga „Beth Abraham” str. Frumoas Nr.15
16. Sinagoga „Templul Ceral Capela” str. Alex. I. Cuza Nr.30
17. Sinagoga „Tagleiner” str. Daciei Nr.2
18. Sinagoga „Maimonides” str. Sp tar Nr.2 biss
19. Sinagoga „Oil Vechi” str. Mineralelor Nr.2

SECRETAR GENERAL

LUPOVICI MORITZ

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 12

*

6. Tabel cuprinzând date biografice despre eforii sinagogilor din municipiul Galați

MINISTERUL SECURIT ȚII STATULUI REGIUNEA GALAȚI

TABEL NOMINAL DE

COLECTIVELE SINAGOGILOR COMUNIT ȚII EVREILOR DIN GALAȚI

SINAGOGA „Chesed sel Emes”

HASCAL SCVARTZ

1. - N scut la 14 Mai 1880 în com. Bac u, fiul lui Ițig și Leia, studii are 4 cls. Primare, este c s torit i nu are copii, de profesie este cizmar, nu posed avere, nu este semnalat cu activitate politic în trecut, în prezent neîncadrat, domiciliat pe str. Frumoas Nr. 42.

2. ARON BITMAN

- N scut la 23 Decembrie 1885 în com. Dorohoi U.R.S.S., fiul lui Aizic i Rubela, Studii are 4 cls. Primare, este c s torit, de profesie cizmar, nu posed avere, în trecut nu este semnalat cu activitate politic , în prezent neîncadrat domiciliat pe str. Frumoas Nr.29.

SINAGOGA „FERARILOR”

1. M RCU ISAC

- N scut la data de 30 Septembrie 1903 în com. Br ıla, fiul lui Maier i Liba, studii are ... este c s torit i are 1 copil, de profesie comerciant, în trecut nu este semnalat cu activitate politic , în prezent neîncadrat, domiciliat pe str. Fund tur Sclavei Nr.7.

2. MOISE SCVARTZ/MORITZ

- N scut la data de 15 Ianuarie 1880 în com. Cozmeni-Cern uți U.R.S.S. din p rinți Haim și Dobrița, este de profesie misit, are școal de Rabinat nu posed avere are domiciliu pe str. Lahovari Nr.1bis.

SINAGOGA „BETH ITOC”

1. LEIB LESEN

- N scut la data de 10 Octombrie 1877 în com. Galați, fiul lui Abram și Bela, studii are 4 cls. Primare i 2 de Comerț, este c s torit i are 1 copil, stagiul militar satisf cut la Reg. CI. Cov. Soldat, este de profesie Comerciant, nu este semnalat cu activitate politic în trecut, în prezent neîncadrat, domiciliat pe str. Spitalului Nr.9.

2. IANCU SCHENMAN

- N scut la data de 9 ianuarie 1903, în comuna Galați, fiul lui Abram și Ana, studii are coal de Rabinat, este c s torit i are doi copii, de profesie Rabin, nu este semnalat cu activitate politic în trecut, în prezent neîncadrat, domiciliat pe str. N. B lcescu Nr. 53.

SINAGOGA „SLINZER”

1. FROM MEIMAN

- N scut la data de 12 Septembrie 1887 în comuna Isaccea-Raionul-Tulcea, fiul lui Marcu i Sara, studii 4 cls. Primare, stagiul militar satisf cut la Reg.73 Inf. Soldat, este c s torit nu are copii, este responsabilul Sinagogii, posed un imobil de locuit, nu este semnalat cu activitate politic în trecut, în prezent neîncadrat, domiciliat pe str. Traian Nr.76.

SINAGOGA „TIFILU LE MOISE”

1. STRUL ROTEMBERG

- N scut la 9 Septembrie 1893 în comuna Galați, fiul lui Zisu i Bela, studii 4 cls. Primare, este de profesie Comerciant i are un magazin pe str. 1 Mai, este c s torit i are un copil, stagiul militar satisf cut la Reg. 11 Siret soldat, domiciliat pe str. Tecuci Nr. 90-84.

SINAGOGA „RABIN ELDESTEIN”

1. ELDESTEIN DAVID

- N scut la data de 10 Martie 1874 în comun Galați, fiul lui Alter și Debora, studii are coal de Rabinat i este Rabinul Sinagogii „Eldestein” este c s torit nu are copii, nu are avere nu este semnalat cu activitate politic în trecut, în prezent neîncadrat, domiciliat pe str. Egalit ții Nr. 24.

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 13-14

*

7. (Înainte de 10 ianuarie 1956), Tabel cuprinzând deservenții și personalul de cult ale sinagogilor din cuprinsul regiunii Galați

TABEL

Cuprinzând deservenții și funcționarii comunit ților evreiești din raza reg. Dvs.

GALAȚI

1. Margulies Iacob - rabin
2. Schapira Isac - rabin
3. Haham Mendel - haham³⁹
4. Solomonovici Mendel - haham⁴⁰
5. Edelstein David - haham

³⁹ Lucian-Zeev Her covici, Violeta Ionescu, *op.cit.*, vol. II, pp. 60-61.

6. Dulberg Beila Marian - îngrijitor I.
7. Bercovici Emil - chevre same
8. Marcu Bercu - chevre same
9. Gherscovici Feighe - chevre same
10. Zingher Sofia - chevre same
11. Savulescu Costic - ad-tor capela cimitir II.

Administrativ

1. Lupovici Moritz - ef sec. adm. I.
2. Rosenfeld Moise - contabil principal casier
3. Schwartzwald Firedel - casier contrib.
4. Zeilicovici Moise - magazioner II.
5. Schapira Rachel - ref. stag. adm.

Baia ritual

1. Bercovici Reizla - ad-tor II (baie)

BR ILA

1. Stein Lazar - haham
2. Crasilcic Selina - casier
3. Kiriskidi Ghizi - casier gabela
4. Kaufman Iancu - chevre same
5. Schnelich Tita - chevre same
6. Dragomir Neagu - portar II.

Administrativ

7. Roman Tuli - ef sect. adm. I.
8. Barasch Lupu - contab. Principal
9. Marcovici Moritz - îngrijitor I.

Baia ritual

10. Mihailovici Willy - ef sect. Adm. Î.
11. Nediui Stan - conduc tor tehnic
12. Posea Nicolae - cond. tehnic
13. Cocioban Alex. - Cond. tehnic fochist
14. Roman Leia - casier baie
15. Sulim Haim - referent principal
16. Ro ca Maria - maseur
17. Weisz Alex. - Maseur
18. Rusu Vasile - maseur
19. Schwartz Isac - maseur
20. Dugala Tinca - maseur
21. Iscovici Rosza - maseur
22. Timofte Saracil - ad-tor. imobil II

⁴⁰ *Ibidem*, pp. 101-102.

23. Marcovici Lisa - îngrijitor I.
24. Davidovici Rebeca- îngrijitor I.
25. Dumitru Maria - îngrijitor I.
26. Andrenic Ghe. - Îngrijitor I.

TULCEA

1. Isac Isac – rabin
2. Solomon Ițic - haham
3. Siomca Alexandru - portar II.
Administrativ
4. Cohen Heinric - referent ef
5. Foch Itic - îngrijitor II.

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 15-16

*

8. 28 august 1955, date biografice ale personalului de cult i administrativ din cadrul sinagogilor din municipiul Galați

COMUNITATEA EVREILOR MOZAICI DIN GALAȚI
CHESTIONAR

1. EDELSTEIN David - n scut la data de 18 august 1874 în orașul Galați, de profesie rabin, studii 4 cls. Primare, situația militar scutit, categorie de salarizare 1.000, funcție oficial la Sinagoga rabin Edelstein, este pensionar, fost haham, c s torit cu Sura de origine social Haham. Nu pleac în Israel.
2. SCHAPIRA ISAK - n scut la 7 ianuarie 1905 în Galați, de profesie rabin, studii școlare superioare teologic -rabinic , a fost scutit de serviciu militar, categoria de salarizare 8/2, lei 8993 lunar, funcția rabin al comunit ții, alt funcție nu are, c s tori t cu Clara, de origine social Haham. Are copii: Ra ela, n scut la 15.05.1938, i Zicia, n scut la 20.10.1914, a deus acte pentru plecarea în Israel.
3. FRUCHTER HAIM FAVAL-n scut la 15.01.1887 la Siret-R d uți, oficianț, studii 4. Cls. Primare, satisf cut serviciul militar, funcția oficianț la Sinagoga Libenchaman, nu are alte funcții, c s torit cu Haia, oficianț . Nu pleac în Israel.
4. HAHAM MENDEL-n scut la 14.09.1929 în Galați, originea social haham, studii coala Talmudic , ters din controalele armatei, funcția de șef-haham, îndeplinește și funcția de haham la Sinagoga Chesedsol Emes, c s torit cu Estera, de origine social meseria . Are copii pe Rahel, n scut la 15.02.1950. Nu pleac în Israel.
5. MARGULIES JACOB-n scut la 02.11.1871 în Galați, originea social rabin, studii coala teologic de rabinic , serviciu militar scutit, îndeplinește funcția de rabin al comunit ții, rabin al capelei templului coral, este v duv, a deus acte de plecare în Palestina.
6. SOLOMONOVICI MENDEL-n scut la 1.01.1878 în Ia i, Târgu Frumos, originea social oficianț la Sinagoga , studii 4 cls. Primare și studii rabinice, serviciul militar scutit, funcțiunea

haham, deține funcția de Cantor la Sinagog Mare a Ferarilor, c s torit cu Brana, de origine social haham. Are formular de plecare în Israel.

7. AIZIC DAVID-n scut la 18.08.1874 în Târgu Frumos Ia i, originea social comerciant, studii 4 clase primare, serviciul militar satisf cut, funcția Balcsire Sinagog , este întreținut de copii, c s torit cu Perla, comerciant . Are forme de plecare în Israel.

ZILBERMAN ISMAIL, oficiant i Malaned⁴¹.

GOLDSMAN AVRAM, intendent Sinagog .

LEIMER SEILA, intendent Sinagog .

STAR AVRAM HAIM, intendent Sinagog .

VASILE MARCU, intendent Sinagog .

PAPARITZAN MAIER, intendent i oficiant.

GRIMBERG FILIP, ad-strator Sinagog .

8. ROSENFELD MOISE-este salariat al Comunit ții Evreilor Galați, calitate de contabil șef, având un salariu lunar brut de 570 lei, locuie te pe Str. Dr. Aroneanu Nr.6, împreun cu fiul s u Rosenfeld Sergiu c s torit, cu un copil, este membru în PMR, salariat la ziarul Viața Nou .

9. ROSENFELD MOISE-n scut la Galați în 24.08.1800, în trecut nu a f cut politic , în prezent este sindicalist, a lucrat peste 30 de ani în munc de contabilitate la diverse firme comerciale particulare de unde a avut existența, tr ind o viață de mic burghez. A mo tenit de la p rinți proprietatea în care locuiește și ast zi.

10. ZINGHER SOFIA-este salariat a Comunit ții Evreilor Galați în calitate de cioclu cu un salariu lunar de 180 lei, locuie te în Dumitru Chicu 45, tr ie te în concubinaj cu un anume SCHVARTZ FRIDEL de la aceia i adres , este desp rțit de soțul ei GHERMAN BERCU originar din Ismail, cu care a tr it circa 13 ani, iar în 1940 a plecat în Ismail, nu are nici un copil, de asemenea nu are nici un fel de avere. Știe puțin carte, are una sau dou clase primare. N scut la Galați pe 27.12.1902. Nu a f cut politic în trecut, în prezent este sindicalist .

11. SAVULESCU CONSTANTIN-este salariatul Comunit ții Evreilor în calitate de gpropar i intendent cu un salariu brut lunar de 265 lei, locuie te pe Str. Lt. Ghenea 132 la cimitir, este membru în PMR, c s torit are doi copii, o fiic m ritat , iar un fecior a urmat la SMTM, UTMIST.

Pân în 1944 a avut atelier de cur țat p l rii. În urma retragerii hoardelor hitleriste a r mas sinistrat, dându-i foc i atelierului s u. În trecut nu a f cut nici un fel de politic . Se achita de sarcini în parte, având darul beției. Nu are avere. N scut în Galați 25.02.1908.

Galați 22.08.1955 Lupu Marin·

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 19-20

⁴¹ Melamed.

*

9. 7 decembrie 1960, Adres din partea Ministerului Afacerilor Interne – Direcția a III-a, c tre Direcția Regional M.A.I. Galați, prin care se reproșează lipsurile constatate în ceea ce prive te munca informativ pe linia sionist în cuprinsul regiunii Galați

INTRARE

Nr.116401 din 12.12.1960

STRICT SECRET S.C. nr.16 ex.nr.1

07.12.1960

Republica Popular Roman
Ministerul Afacerilor Interne/DIRECȚIA III-a
322/S/Nr.414435 din 1960
C TRE
DIRECȚIA REGIONAL M.A.I. GALAȚI
Personal Tov. Director

Al turat v trimitem pentru orientare, în problema naționaliștilor evrei, o not sintez privind activitatea organizațiilor sioniste pe plan internațional și intern, formele i metodele de activitate cele mai caracteristice din ultima perioadă .

Totodat v facem cunoscut c din materialele ce le deținem privind felul cum se desf oară munca pe linia acestei probleme la regiunea dumneavoastr , rezult unele lipsuri caracterizate prin urm toarele aspecte:

- Munca de identificare și luare în evidență operativ a elementelor sioniste existente pe raza regiunii se face în mod lent, fiind perioade îndelungate când nu se ia în evidență nici un element.

Aceast situație exist atât la sediul regiunii cât i la raioanele Br ȩla, Tecuci, Foc ani i altele. Urm rirea informativ a elementelor existente în evidență se face în mod sporadic, nesatisf c tor, atât în orașul Galați cât și la raioane. S-au constatat de asemeni lipsuri serioase în ceea ce prive te munca de urm rire informativ în mod activ a conduc torilor sioniști, conform ordinului 70/cabinet. Acțiunile existente pe aceast linie sunt foarte puține în raport cu num rul mare de conduc tori sioniști existenți, fiind slab urm rite informativ i f r perspective.

Agentura existent pe linia acestei probleme este slab , insuficient în raport cu baza operativ i incapabil s descopere activitatea ce o desf oară elementele naționaliste din rândul populației evreiești, în special conduc torii sioni ti. Nu a existat suficient preocupare pentru crearea unei agenturi capabile, cu posibilit ți de informare, atât pe lâng elementele urm rite prin acțiuni cât și pe lâng cele existente la capitolul II.

Munca de control i sprijin la raioane nu au fost în atenția regiunii, fapt pentru care la unele raioane cum sunt Foc ani i Br ȩla, munca pe linia acestei probleme se desf oară la

un nivel cu totul necorespunzător. Ținând cont de lipsurile existente pe linia acestei probleme și pericolul cel prezint prin activitatea lor elementele sioniste, este necesar să se ia toate măsurile pentru activitatea muncii pe linia acestei probleme.

ȘEFUL DIRECȚIEI

Colonel Securitate- Budi teanu

Rezoluții: Tov. Col. (?) împreună cu tov. Col. Georgescu s' întocmească un plan de acțiune pe baza controlului făcut în această problemă și să fie prezentat planul până la data de 01.01.1961.

09.12.1960/B2 Tov. Cap. Nicolae și Tov. Sg. F t ciune, vom analiza împreună acest material. Trimiteți copii despre nota-sinteză raioanelor: Brila, Focani, Tecuci, personal efilor. Pe lângă aceste date concrete se va întocmi un plan de măsuri (regionale) până la data de 28.12.1960.

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 21-22

*

10. Tabel cuprinzând date biografice ale membrilor comitetelor de conducere ale sinagogilor din orașul Tecuci, Regiunea Galați

Comunitatea evreilor (Mozaici) din Tecuci/Sectorul 25/Comuna Tecuci, Reg. Bârlad

SINAGOGA NOU :

1. Gherlberg Leib- profesia: strungar, domiciliu: Tecuci Str. Ștefan cel Mare Nr.29, Părinți: tata Zisu, mama Haia, Locul și data nașterii: Iași 10.02.1895, Starea civil : căsătorit, are un copil, Categoria social : meseria , Originea social : muncitor, Avea ce posed : o casă , Studii:3 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : nu, Observații: președinte.
2. Solomonovici Zola- profesia: funcționar, domiciliu: Tecuci Str. 11 Iunie Nr.50, Părinți: tata Marcu, mama Roz , Locul și data nașterii: Tecuci 06.09.1899, Starea civil : necăsătorit, Categoria social : funcționar, Originea social : mic burghez, Avea ce posed : nu are avere, Studii: 4 cls. Primare, Situația militar : nu are stagiu militar satisfăcut, Orientarea politic : membru în comitetul organizației Misrach, Observații: secretar.
3. Rosenfeld Natazi- profesia: comerciant, Domiciliu: Tecuci, Părinți: tata Herman, mama Roz , Locul și data nașterii: Bent 1896, Stare civil : căsătorit, Categoria social : Comerciant, Originea social : mic burghez, Avea ce posed : o casă fost proprietar, Studii: 2 cls. Secundare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : membru în org. Misrach, Observații: casier.
4. Sail Iosif-profesia: comerciant, Domiciliu: Tecuci Str. Republicii Nr.19, Părinți: tata Aron, mama Baila, Locul și data nașterii: Podul Tecuciului 17.03.1896, Starea civil : căsătorit/doi

copii, Categoria social : f r , Originea social : f r , Avere ce posed : o cas , Studii:4 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : membru în org. Misrach, Observații: membru.

5. Nijnivici Leon-profesia: comerciant, Domiciliu: Tecuci, P rinți: tata Bercu, mama Tola, Locul i data na terii: Foc ani 1899, Starea civil : c s torit are un copil, Categoria social : f r , Originea social : f r , Avere ce posed : nu are avere, Studii:4 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : nu, Observații: membru.

SINAGOGA MESERIA ILOR:

6. Schvartz Lupu-profesia: croitor, Domiciliu: Tecuci, P rinți: tata Ițic, mama Liba, Locul și data na terii: Boto ani 1898, Starea civil : c s torit, are 4 copii, Categoria social : meseria , Originea social : muncitor, Avere ce posed : nu are avere, Studii:4 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : nu, Observații: președinte.

7. Berman Zeilic-profesia: funcționar, Domiciliu: Tecuci Str. V. Ro ita Nr.16, P rinți: tata Aizic, mama Ițla, Locul i data na terii: Podul Turcului 15.03.1903, Starea civil : c s torit, Categoria social : funcționar, Originea social : mic burghez, Avere ce posed : nu are avere, Studii:4 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : nu, Observații: secretar.

8. Rabinovici Avram-profesia: comerciant, Domiciliu: Tecuci Str. Unirei Nr.23, P rinți: tata Haem, mama Beitta, Locul i data na terii: Vaslui 29.08.1897, Starea civil : c s torit are doi copii, Categoria social : comerciant, Originea social : f r , Avere ce posed : o cas i magazin Manufactra, Studii:4 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : membru în organizația Misrach, Observații: casier.

9. Pisadt Marcu-profesia: comerciant, Domiciliu: Tecuci Str. tefan cel Mare Nr.75, P rinți: tata Haim, mama Hana, Locul i data na terii: Bârlad 04.03.1891, Starea civil : c s torit are doi copii, Categoria social : comerciant, Originea social : mic burghez, Avere ce posed : o cas , Studii:4 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : membru în organizația Ichud, Observații: membru.

10. David A. David-profesia: croitor, Domiciliu: Tecuci Str. tefan cel Mare Nr.263, P rinți: tata Avram, mama Vasi, Locul i data na terii: Boto ani 10.12.1882, Starea civil : c s torit are 7 copii, Categoria social : meseria , Originea social : mic burghez, Avere ce posed : o cas , Studii:2 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : membru în organizația Ichud, Observații: membru.

SINAGOGA VECHE:

11. Moscovici Moise-profesia: muncitor, Domiciliu: Tecuci Str. tefan cel Mare Nr.89, P rinți: tata Herscu, mama Reiza, Locul și data nașterii: Berești 10.01. 1879, Starea civil : c s torit, are 3 copii, Categoria social : muncitor, Originea social : muncitor, Avere ce posed : nu are avere, Studii: 3 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : nu, Observații: președinte.

12. Moscovici Marcu-profesia: muncitor, Domiciliu: Tecuci Str. Precista Nr. 2, P rinți: tata

Mendel, mama Runia, Locul i data na terii: Ia i 24.12.1894, Starea civil : c s torit, are un copil, Categoria social : muncitor, Origine social : muncitor, Avere ce posed : nu are avere, Studii:5 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : nu, Observații: secretar.

13. Saia Alter-profesia: croitor, Domiciliu: Tecuci Str. V. Roaita Nr.47, P rinți: tata Ioina, mama Hana, Locul i data na terii: Ive ti 27.04.1893, Starea civil : c s torit are 2 copii, Categoria social : meseria , Originea social : mic burghez, Avere ce posed : nu are avere, Studii:4 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : nu, Observații: casier.

14. Michel Natan-profesia: ceasornicar, Domiciliu: Tecuci, P rinți: tata Lupu, mama Tonla, Locul i data na terii: Adjud 1913, Starea civil : c s torit, are doi copii, Categoria social : meseria , Originea social : mic burghez, Avere ce posed : nu are avere, Studii:4 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : nu, Observații : membru.

15. Nistor Saim-profesia: comerciant, Domiciliu: Tecuci Str. C pitan Vlad Nr.14, P rinți: tata Zisu, mama Ghitla, Locul i data na terii: Iv ne ti Vaslui 21.05.1902, Starea civil : c s torit, are doi copii, Categoria social : comerciant, Originea social : mic burghez, Avere ce posed : o cas , Studii:4 cls. Primare, Situația militar : soldat, Orientarea politic : nu, Observații: membru.

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 25-26

*

11. Tabel cuprinzând date biografice ale membrilor comitetelor de conducere ale sinagogilor din orașul Focșani, Regiunea Galați

TABEL întocmit cu comitetele de conducere ale sinagogilor

Nr. Crt.	NUMELE I PRONUMELE	DATE DE IDENTIFICARE	OBSERVAȚII
SINAGOGA „ACHA VEREI”			
1.	MAGID ISRAIEL Pre . al Sinagogii ACHA VEREI	Nsc. Com. Aschilib Cern uți URSS la 10 Aprilie 1895, fiul lui Leib i Edal, în prezent gestionar la M.A.T., ca studii posedă 7 cls. Primare, dom. în Com. Foc ani Str. Maior Sava Nr.1	
2.	STRULOVICI JEAN Casier al Sinagogii ACHA VEREI	Nsc. Com. Foc ani 14. Oct.1897, fiu lui Ițic și Raiza, de profesie gestionar la Coop. Victoria, ca studii posedă 4 cls. primare, domiciliu în Foc ani Str. Molotov Nr.42.	

3.	APEL IANCU Secretar tehnic al Sinagogii ACHA VEREI	Nsc. La 09 Ianuarie 1915, fiu natural al lui Regina, de profesie Salariat al Comunității Evreiești din Com. Odobești, ca studii posedă 4 cls. Primare, domiciliu în Focani, Str. Prof. Mihăileanu Nr.4.	Fost în org. sionist
La această Sinagogă oficiază slujbele religioase numitul APEL IANCU și SAFRAN PINCHAS			
SINAGOGA CROITORILOR			
1.	KISNER STRUL Președinte De Sinagogă	Nsc. Com. Botoșani 07 Sept.1890, fiul lui Haim și Raiza, de profesie croitor patron, ca studii posedă 4 cls. Primare, domiciliu în Com. Focani Str. Mare Nr.190.	
	SEDECARU MIL Casier și membru al Sinagogii	Nsc. Com. Focani la 27 Mai 1887, fiul lui Simion și Malca, de profesie curelar, ca studii posedă 4 cls. Primare, domiciliu în Com. Focani Str. Mare Nr.262	Membru organizației sioniste ICHUD
3.	ABES AVRAM Secretar tehnic	Nsc. Com. Bârlad 11.02.1893, fiul lui Ghidala și Edif, de profesie comerciant, ca studii posedă 4 cls. Primare, domiciliu în Focani Str. Mare Nr. 104	
La această Sinagogă oficiază slujbele religioase numitul AVRAM ABES			
SINAGOGA NOU :			
	IANCU IANCU Președinte al Sinagogii	Nsc. În Com. Focani 24 Oct.1889, fiul lui Marcu și Sonia, de profesie debitant, domiciliu Focani Str. Republicii Nr. 75 3.	
	SOLOMON S. MARCU Casier	Nsc. Com. Panciu la 05 Ian.1898, fiul lui Ițic și Hansa, de profesie, patron, domiciliu în Focani în Str. Republicii Nr.69	Membru în org. BETHAR
	TALIC LEIBU	Nsc. Com. Botoșani Iași la 08 Februarie 1894, fiul lui Leib și Haia, de profesie croitor patron, domiciliu Focani Str. Republicii Nr.43	Membru org. HAOVED HATIONI

La această Sinagogă oficiază slujbele religioase numiții: ZEILIGH ALINCHIM ICHIL IOSUB zis KAHANE IULIUS
--

Slt. Elias Ițic

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 28-29

*

12. Tabel cuprinzând fișele ale personalului de cult și administrativ din sinagogile din mun. Galați, luați în evidență de către organele de Securitate

TABEL FIȘE
Cu indivizii luați în evidență pe obiectiv sau problem

Nr.de ordine	Data trecerii în tabel	Date de identificare (Numele și prenumele, locul și data nașterii, numele părinților, naționalitatea cetățenia, studiul, profesia unde lucrează, funcția, apartenența politică în trecut și în prezent și domiciliul actual)	Conținutul pe scurt al materialelor compromișe și baza de verificare, (documente, arhive, declarații, anchete, note, etc. Numărul vol. și fila unde apare)	Observații și mutații în evidență
1.	13.03.1954	-SCHAPIRA ISAC- Născut în orașul Galați la data de 7 Ian. 1906, fiul lui Fisel și Seldania, nat. Mozaic, cet. Român, studii absolvent al Rabinatului de profesie Rabin la Sinagoga Beth Lewi din Galați. Nu a desfășurat politică în trecut, în prezent neîncadrat cu domiciliul în Galați Str. Frumoasă Nr.7	Fost militant activ al org. Sioniste religioase „MIZRAHI” din Galați. Poședă dosar individual în cadrul Bir.2 din S. III.	

2.	15.03.1954	-IOSIF MARGULIS-Este n scut în oraşul Galaţi,la data de 02.11.1871,fiul lui Avram şi Speiga, de naş. mozaic , cet Ńenie român , studii absolvent al Rabinatului de profesie rabin la Templul Coral. Nu este cunoscut cu activitate politic în trecut, în prezent f r partid. Cu domiciliul actual în Galaţi Str. Cuza Voda Nr.30	Este rabin al cultului Mozaic. Militant activ Dos. Nr.1 Fil. Nr.2	
3.	15.03.1954	-SOLOMON MENDEL N scut în Com. Târgul Frumos Reg. Ia i, la data de 17.01.1878,fiul lui Samy şi Rifca. Naţionalitate Mozaic Cet Ńenie roman Studii 4 cls. primare Profesia Haham la Sinagoga „Beth Itoc”, nu este cunoscut cu activitate politic în trecut în prezent neîncadrat, cu domiciliul actual în Galaţi Str. Grigore Ghica Nr.12.A.	Militant activ al cultului Mozaic Vol. Nr.1 Fil. Nr.3	
4.	15.03.1954	-EDELSTEIN DAVID- N scut în oraşul Galaţi la data de 18.08.1874, fiul lui Alter i Debora, Naţionalitate mozaic Cet Ńenia român Studii 4 cls. Primare De profesie Haham pensionar. Nu este cunoscut cu activitate politic în prezent neîncadrat, cu domiciliu în Galaţi Str. Egalit Ńii Nr.24	Militant activ al Cultului Mozaic Vol. Nr.1 Fil. Nr.4	
5.	15.03.1954	-HAHAM MENDEL- N scut în Galaţi, la data de 14.09.1929,fiul lui Haim i Bety. Naţionalitate mozaic Cet Ńenia roman Studii coala talmudica Profesia Haham la Sinagog „Bilzer”.Nu este cunoscut cu activitate politic în trecut, în prezent neîncadrat, cu domiciliu actual în Galaţi Str. Armeana Nr.14	Militant activ al Cultului Mozaic. Vol. Nr.1 Fil. Nr.5	

*

13. 1952, Sintez informativ general pe anul 1952, cu privire la problema cultului mozaic, întocmit de biroul 3 („culte”) din cadrul Direcției Regionale de Securitate Galați

MINISTERUL SECURITĂȚII STATULUI
REGIUNEA GALAȚI
SINTEZA INFORMATIV GENERAL
Pe anul 1952

Cuprinde:

1. - Obiectivele urmărite și încadrarea lor informativ
2. - Acțiunile existente în problem
3. - Aprecieri asupra desfășurării muncii
4. - Rezultatele activității informative
5. Concluzii și propuneri

CAP.I

Problema cultului mozaic există în raza regiunii noastre în orașele Galați, Brila, Tulcea.

Din punct de vedere al securității statului ea este importantă pentru că se împletește cu acțiuni de agitație și propagandă sionistă. Pe de altă parte elementele clericale s-au dovedit a avea legături cu factorii conducători de organizații sioniste și chiar cu legația Statului Israel.

Toți clericii mozaici, rabini și hahami, au fost ei însuși sioniști, unii chiar conducători.

În acest sens putem da exemplul pe rabinul SCHAPIRA ISAC din Galați, fost vicepreședinte al organizației sioniste clericale „Mizrahi”.

Acțiunea informativă în cadrul problemei mozaice, a fost slabă, atât la Galați cât și în orașele Brila și Tulcea. În această problemă nu a existat acoperire informativă calificată. În orașul Galați problema a fost urmărită prin informatorul „COMAN SAVA” din altă problemă, deci un informator necalificat în problema mozaică. De asemenea, a mai fost urmărit prin informatorii biroului 5.

În orașul Brila ea nu a fost urmărită și aceasta din cauze obiective, întrucât aici nu mai există clerici. La fel s-a prezentat problema și la Tulcea.

Problema cultului mozaic împletită, cu problema sionistă, nu are o importanță deosebită pentru biroul „culte”, ea fiind mai importantă pentru biroul 5 „curenți naționaliste-șovine”. Din acest motiv biroul „culte” a dus o acțiune mai mult de sprijinire a biroului 5.

CAP.II

În cadrul biroului începând din anul 1951 și în cursul anului 1952, s-a dus o singură acțiune informativă activă, în special asupra rabinului SCHAPIRA ISAC din Galați. Din această acțiune a reieșit o serie de manifestări, sub formă de instigări sioniste, precum și

legături cu legația statului Israel, care au făcut obiectul unor rapoarte la MSS.

De manifestările instigatoare ale rabinului SCHAPIRA s-a sesizat în Comunitatea mozaică din Galați, care l-a prelucrat în câteva rânduri. De asemenea, a fost prelucrat și de biroul Federației al Comunităților Mozaice din București.

El a luat o poziție autocritică care într-adevăr s-a resimțit în activitatea sa. La ședința de analiză din 27.01.1952 ce a avut loc la Comunitatea Mozaică din Galați rabinul SCHAPIRA ISAC a fost evidențiat pentru predicile sale în care ia atitudine împotriva cârșiei dintre guvernarea statului Israel și imperialismul americani.

Totui considerând această atitudine ca o confirmare a duplicității sale, i s-a deschis dosar de acțiune informativă care conform ordinului MSS, a fost predat biroului 5.

Un alt element oportunistic următor informativ este rabinul MENDEL HAHAM care se menține în rezervă, nu ține predici pentru a nu fi nevoit să-și spună cuvântul, lipsește de la predicile celorlalți rabini iar când este prezent le privește cu neseriozitate.

Această atitudine s-a constatat și la rabinul MENDEL SOLOMONOVICI din Galați. Acestea au fost în general acțiunile informative desfășurate în decursul anului 1952.

CAP.III

Așa cum am arătat și mai sus, munca informativă în problema mozaică s-a desfășurat în mod sporadic, adică după cum se prezentau sesizările și nu s-a dus o acțiune informativă planificată. Aceasta și din cauze obiective întrucât în problema mozaică după cum s-a arătat mai sus, nu există clerici, iar clericii existenți sunt ținuți în supraveghere.

CAP.IV

Rezultatele activității informative în problema, au dus la depistarea elementelor arătate mai sus, la crearea acțiunii informative SCHAPIRA ISAC și la supravegherea celorlalte elemente clericale din problemă.

Nu s-au făcut arestări ci numai o serie de sesizări a forurilor competente care au luat măsuri.

CAP.V

Din cele de mai sus au reieșit următoarele:

- A) Problema are puține obiective de Securitate.
- B) Acoperirea informativă este necalificată.
- C) Evidența operativă este întocmită conform „Directivei” cu o defecțiune la punctul „B” care nu este completat cu toate elementele.
- D) Față de cele de mai sus ne propunem pentru planul de muncă de la 01.01. - 31.04.1953, următoarele:
 1. - Dirijarea în mod activ al informatorului „Coman Sava” în această problemă și în special pe lângă SCHAPIRA ISAC.
 2. - Completarea dosarului de problemă la punctul „B” cu elementele suspecte de la raioanele Brila și Tulcea.
 3. - Colaborarea cu biroul 5 în această problemă.

*

14. 18.03.1954, Direcția Regional de Securitate Galați, Plan de identificare a activității dușmanilor noase duse de elementele „reacționare și sioniste” din cadrul cultului mozaic

**PLANUL DE CĂUTARE A INFORMAȚIILOR
CULTUL MOZAIC**

18.03.1954

Pentru depistarea activității dușmanilor noase a elementelor reacționare și sioniste din cultul Mozaic în cursul acestui an urmează să îndeplinim următoarele:

Centralizarea evidenței elementelor clericale dușmanilor noase în mapa de probleme pentru a fi luate în supraveghere informativă.

În acest scop se va cere de la raioanele Brila și Tulcea pe raza cărora există credincioși clerici Mozaici, de a înainta aceste evidențe și tabelele fișelor respective, constituindu-se astfel dosarele de obiectiv.

- Se va efectua o recrutare în mediul clerului din orașul Galați.
- Se va efectua o recrutare pe lângă clerul din Brila.
- Se va efectua o recrutare pe lângă clerul din Tulcea.

Ne vom deplasa la raioanele respective pentru a sprijini recrutările după punctarea elementelor respective cu care ocazii vom întocmi planuri de acțiune concrete.

Vom informa M.A.I. asupra evidenței clerului Mozaic dușmanilor noștri.

Lt. Maj. de Securitate
Copel Isidor

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 40

*

15. Tabel cu persoane urmărite în problema Mozaic de către Direcția Regional de Securitate Galați

PLANUL de căutare a informațiilor în problema MOZAIC

Nr. Crt.	ELEMENTUL SUPRAVEGHEAT	Numele informatorului	Numele organului de Securitate
1.	SCHAPIRA ISAC	„COMAN SAVA”	Lt. Maj. Copel Isidor
2.	IOSIF MARGULIS		
3.	SOLOMONOVICI MENDEL EDELSTEIN DAVID		
4.	HAHAM MENDEL		

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 41

*

16. **14.12.1955, Proces-verbal de inspecție a activității serviciului 3, Direcția Regional Bârlad, pe linia problemei mozaice. Documentul e inclus în prezentul dosar deoarece raioanele Foc ani, Adjud și Tecuci au trecut de la regiunea Bârlad la regiunea Galați**

V ZUT
EFUL SERVICIULUI
C pt. Walter Alex.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE 343/14.12.1955
DIRECȚIUNEA REGIONAL BÂRLAD
- SERV. 3-

PROCES-VERBAL

Încheiat astăzi 14.12.1955, pe linia problemei mozaice între Locot. Burlacu Neculai din M.A.I. București și Slt. Curcumelis Teodor din M.A.I. Regiunea Bârlad.

Trecându-se la analiza problemei mozaice din cadrul regiunii M.A.I. Bârlad, s-a constatat că la această regiune de securitate pe linia problemei mai sus arătate există doar unele tabele de evidență a deservențelor cultului mozaic de pe această rază de activitate și nu dispune organele noastre de materiale informative din care să rezulte activitatea slujitorilor acestui cult dus sub o formă sau alta.

Urmarea ordinelor M.A.I. din august a.c., atât regiunea Bârlad cât și raioanele din subordine, în raza cărora funcționează deservenții ai cultului mozaic, am trecut la întocmirea unor planuri de măsuri potrivit ordinelor sus arătate, în care s-au prevăzut sarcini de viitor privind recrutarea unor elemente pe această linie, precum și dirijarea informatorilor după recrutarea în mediul elementelor pe care le avem în urmărire. Menționăm că planul de măsuri central pe regiune se găsește în posesia organelor centrale M.A.I. trimis cu raport încă din luna septembrie anul curent.

În planul respectiv fiecare sarcină care urma să fie rezolvată are termenul de executare și așa după cum este prevăzut aceste sarcini trebuie duse la îndeplinire până la sfârșitul lunii decembrie 1955.

În general sarcinile prevăzute în aceste planuri de măsuri sunt corespunzătoare mai ales că este vorba de luarea problemei chiar de la început întrucât atât regiunea cât și raioanele subordonate, nu dispun de nici un fel de agentură informativă pe această linie.

Este foarte adevărat că termenii rezolvării sarcinilor propuse în planul de măsuri au fost scurți, perioada în care ar fi fost cu neputință îndeplinirea acestor sarcini. Important este faptul că atât regiunea cât și raioanele din raza ei de activitate nu numai că nu au îndeplinit sarcinile al căror termen însuși i le-au fixat, dar nici nu au început să treacă la rezolvarea lor.

În fața acestei situații am găsit necesar să ne deplasăm împreună cu lucrările operațiunii din problema respectivă la raionul Focșani și Adjud, unde problema mozaică este mai acută fiind neglijată totalmente, cu care ocazie s-a indicat felul cum trebuie duse la îndeplinire sarcinile care le revin în urmărirea elementelor din noile medii.

La raionul Focșani sau analizat materialele informative de care dispun organele noastre pe această linie, constatându-se că dintre elementele despre care se vorbește în acest material sunt unele indicate care să fie studiate, recrutate și dirijate în intimitatea hahamilor care deservește sinagogile din raionul Focșani.

Ne-am fixat asupra numitului H. I., care în momentul de față funcționează la comunitatea evreilor din Focșani, în calitate de contabil. Aceasta, datorită funcției pe care o exercită în cadrul acestei comunități, vine desigur în contact atât cu hahamii din Focșani cât și cu hahamul din orașul Odobești care deservește sinagoga din această localitate.

Elementul indicat pentru recrutare este corespunzător în privința scopului urmării de către noi, mai ales că sus numitului i s-a solicitat în 1953, luna aprilie de către organele noastre să pună la dispoziție arhivele fostei organizații sioniste din Focșani, a fost acest lucru și a procedat cu toată strictețea conspirativitatea fiindă destituită cuiva sarcinile care iau fost încredințate de către organele noastre.

Mai mult candidatul la recrutare a dat dovadă de loialitate față de regim, deși în trecut a activat și el în organizații sioniste din Focșani, însă are concepții progresiste și datorită faptului că se trage dintr-o familie de oameni săraci.

În această privință organele noastre de la raionul de securitate Focșani au primit indicații amănunțite în vederea elementului propus pentru recrutare, în rețeaua noastră informativă urmându-se să se definitivizeze studiul și să se treacă la recrutarea lui până la data de 25.01.1956.

La raionul de securitate Adjud situația muncii informative în problema mozaică este neexistentă, întrucât raionul nu dispune de agentura din acest mediu și nici de materiale informative care să ne fi dat posibilitatea să ne fixăm în mod precis asupra unui element corespunzător pentru recrutare, totuși organele noastre de acolo li s-au dat instrucțiuni să procedeze la studierea a două elemente care vin în contact cu hahamul din localitatea respectivă, urmând ca cel mai indicat dintre ei să fie recrutat până la sfârșitul lunii februarie 1956.

Raionul Adjud a trecut la urmărirea ordinului dat de regiune, la rezolvarea unor sarcini pe această linie însă au procedat greșit întrucât au trecut la identificarea tuturor credincioșilor mozaici de pe raza lor de activitate, problemă care de fapt nu cade în competența lor. De către noi s-a arătat organelor noastre de la raionul Adjud organelor noastre le revine sarcina să urmărească pe linie mozaică doar deservenții acestui cult, deoarece credincioșii de acest nuanță bine înțeles cei semnalăți cu activitate dușmănoasă sunt urmăriți pe altă linie la locul de muncă.

În ce privește raionul de securitate Tecuci, a înaintat la regiune un plan de măsuri privind problema mozaică însă așa cum spun tovarășii din cadrul regiunii care lucrează pe linia problemei mozaice, nici acest raion de securitate nu a dus la îndeplinirea sarcinilor

prev zute în acest plan de m suri. Deci necesit efectuarea unei deplas ri la raionul de securitate Tecuci cu care ocazie s se analizeze situaia de fapt de acolo privind problema mozaic , s se indice elemente potrivite pentru recrutare i s se de-a instrucțiuni detaliate în ce prive te procedeul de a efectua agentura informativ în mediul elementelor du m noase în acest sector de activitate. Deplasarea respectiv va fi efectuat de tovar ul Slt. Curcumelis Teodor pân la data de 22 decembrie a.c., cu care ocazie se va întocmi i un proces verbal de constat ri în care vor fi incluse i sarcini concrete privind această problem din raza raionului de securitate Tecuci.

În ce prive te sarcinile directe de care r spunde lucr rilor operaționale, din cadrul direcției regionale M.A.I. Bârlad, pe linia problemei mozaice, este necesar s fie definitivat studiul asupra numitului C. M., cantor mozaic din ora ul Bârlad, care s fie recrutat pân la data de 15.02.1956.

Dup efectuarea agenturii informative, atât la regiune cât i la raioane, informatorii respectivi vor fi dirijați potrivit ordinelor M.A.I. din august a.c., în sensul de a se stabili activitatea du m noas dus de deservenții cultului mozaic sub masca religiei, manifes t ri cu caracter sionist, instig ri în rândul credincio ilor s emigreze în statul Israel, leg turi cu str in tatea, contraband cu valut str in etc.

Un prim raport în privința ducerii la îndeplinirea sarcinilor expuse mai sus, va fi înaintat la M.A.I. pân la 15.03.1956, în care se va ar ta detaliat și rezultatele obținute urm rea dirij rii informatorului „IOAN” care a fost preluat recent de la birou care are în urm rire elementele sioniste.

De îndeplinirea sarcinilor incluse în prezentul proces verbal r spunde tov. Slt. Curcumelis Teodor sprijinit efectiv de tov. Locot. Ionete Ioan eful grupei a-IV-a din M.A.I. regiunea Bârlad.

DIN PARTEA M.A.I. Bucure ti DIN PARTEA REG. M.A.I.

Locot. Burlacu Nicolae Bârlad Slt. Curcumelis T.

De acord

EFUL GRUPEI IV-a

Locot. Ionete Ioan

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 43-46

*

17. 9 septembrie 1955, Plan de m suri informativ-operative în problema cultului Mozaic, privind raionul Tecuci

M.A.I. DIRECȚIA REGIONAL BÂRLAD
SECȚIA RAIONAL TECUCI

PLAN DE M SURI INFORMATIV-OPERATIVE

Întocmit ast zi 05.09.1955 în problema 343 (cultul mozaic) conf. Ordinului 343/19540 din 31.08.1955.

În orașul Tecuci sunt existente un număr de trei sinagogi dintre care două sunt frecventate de credincioșii evrei iar una este închisă din cauza numărului redus de credincioși. În timpul slujbelor religioase, ce se țin în cursul săptămânii participă un număr de 50-60 credincioși la fiecare sinagogă ce sunt deservite de doi hahami, doi cantori și personalul administrativ al comunității evreiești.

Până în prezent nu s-a cunoscut activitatea din partea elementelor conducătoare care deservesc sinagogile, datorită lipsei de agenți recrutați și dirijați expres în această problemă fapt care a făcut să nu se cunoască activitatea lor din partea noastră ce eventual a desfășurat-o. Pe viitor pentru a stabili activitatea din partea acestor elemente ne propunem următoarele sarcini.

1. Se va trece la identificarea tuturor slujitorilor cultului mozaic din raza raionului Tecuci după care se va face o situație a lor sub formă de tabel cu datele ce ne interesează iar cei identificați cu activitate sionistă în trecut se vor lua în evidență. Termen de executare 30.09.1955.
2. Se va trece la verificarea tuturor elementelor ce deservesc cultul mozaic pentru a se stabili starea lor socială și poziția față de noi. Termen de executare 05.10.1955.
3. Studiarea materialelor existente din cadrul secției asupra elementelor din conducerea cultului și în caz de reiese aspecte de activitate din partea noastră se va lua măsură de deschidere de acțiuni de verificare sau informative. Termen de executare 15.10.1955.
4. În scopul stabilirii activității față de noi și naționaliste pe care o desfășoară elementele conducătoare din cult - lui M.I. ca informator clasificat întrucât face parte din conducerea administrativă a cultului asupra căruia avem unele materiale informative ce tratează activitatea lui din partea noastră din trecut și prezent. Termen de executare 10.10.1955.
5. Întrucât informatori din problema sionistă participă la slujbele ce se țin în cadrul sinagogilor se va lua măsură de dirijare a lor pentru a se stabili dacă în timpul slujbei propagă și ideile sioniste, naționaliste în rândul credincioșilor care cu timpul îi va determina să emigreze în statul Israel. Astfel vor fi dirijați cu sarcini concrete informatorii calificați F. V. și informatorul calificat H.I.
6. De asemenea, informatorul ce se va recruta și cei din problema sionistă care are putere de pătrundere pe lângă elementele conducătoare ale cultului vor fi dirijați pentru a stabili legăturile ce le are în țară și în străinătate și în special în statul Israel caracterul acestor legături, manifestările lor din partea noastră, dacă se interesează de unele secrete de stat și cum procedeză pentru obținerea lor. Cu caracter permanent.
7. Se va dirija informatori să stabilească dacă elementele din conducere au unele legături în țara care prin intermediul lor să corespundă cu statul Israel cu scopul de a duce activitate de spionaj sau activitate de contrabandă. Cu caracter permanent.
8. Prin informatorul nou recutat se va stabili dacă hahamii se ocupă de strângerea unor sume de bani de la credincioșii mozaici, în ce scop adună aceste fonduri, cu ajutorul cui și cum procedeză la strângerea lor. În cazul când la recrutarea candidatului M.I. nu va rezulta cele de mai sus va fi dirijat ulterior în acest scop.
9. Se va cere să se facă controlul corespondenței conducătorilor cultului mozaic iar

rezultatele s ă ne fie comunicate i nou . Termen de executare 05.10.1955.

10. Pentru stabilirea celor de mai sus, informatorii din problema sionist ă cu posibilit ă Ńi de informare Ńi informatorul nou recrutat vor fi dirijaŃi i n mod concret pe baz ă de sarcini extrase din prezentul plan de m suri.

11. De la caz la caz se vor include noi sarcini prezentului plan.

12. Rezultatele obŃinute le vom raporta la regiune i n ordinea termenilor fixate i n plan.

De acord

Ńeful SecŃiei Raionale Luc. Op. Prim.

Cpt. R. ceu tefan Lt. Olaru P.

ACNSAS, fond Documentar, GalaŃi, dosar 004065, f. 48-49

*

18. 30 decembrie 1955, Plan de m suri informativ-operative i n problema cultului Mozaic, privind raionul Foc ani

Strict secret

M.A.I. SECŃIA RAIONAL FOC ANI

PLAN M SURI

Întocmit pe linia cultului mozaic, pe perioada 1 septembrie-30 decembrie 1955.

Scurt istoric

Pe raza raionului Foc ani exist ă un num r de trei sinagogi i n ora ul Foc ani i una i n ora ul Odobe ti. Aceste sinagogi i n prezent sunt deservite de hahami i n loc de rabini, astfel i n ora ul Foc ani cultul mozaic este deservit de hahami i de un referent administrativ anume APEL IACOB, iar i n Odobe ti cultul este deservit de un singur haham.

Dup 23 August 1944, s-a observat i n r ăndul conduc torilor cultului mozaic, o i ntens ă activitate pe linie sionista, astfel deservitul religios DERBARINDICHER NUHEM, devine unul dintre agitatorii sioniŃti de frunte al ora Ńului Foc Ńani, i ndemn ănd populaŃia evreiasc ă emigreze i n statul Israel i i ncadr ănd pe religioŃii cultului mozaic i n organizaŃia sionist denumit „Hapoel Homizrachi” al c rei secretar general devine. Acesta i n anul 1950 emigreaz ă i n Israel, l s ănd i n R.P.R. pe fiul s u care se stabile te cu domiciliul i n ora ul Bucure ti, unde i n perioada anilor 1953-1954 desf oar o i ntens ă activitate ilegal sionista i i n favoarea serviciului de spionaj englez, fapt pentru care a fost condamnat la trei ani temni Ń grea.

De asemenea tot i n aceast ă perioad ă , activitatea sionist ă i n r ăndul credincio ilor evrei, a fost desf urat ă i de rabinul ISAC ZOHAN M. i care i n prezent se afla emigrat i n Israel cu i ntreaga sa familie.

Activitatea du m noas ă contrarevoluŃionar dus ă i mpotriva regimului, a fost desf urat ă de hahamul VILNER BURACH din Odobe ti, care i n anul 1953 scrie i n str in tate unui rabin, descrii nd situaŃia din R.P.R. i n culori nefavorabile, av ănd sprijin material din partea acelor. Asupra acestui element s-a dus acŃiune informativ ă f r rezultate

pozitive, din lipsa unei agenturi capabile să ne informeze. Din rândul personalului ce deservește în prezent sinagogile mozaice, au fost identificate următoarele elemente, ce au activitate în trecut în organizațiile sioniste: ZEILICH ALECHIM haham, HERSCOVICI IANCU, ROZMAN MINA și APEL IACOB.

Față de cele arătate mai sus, în vederea cunoașterii și depistării activității acestora, ne propunem următoarele sarcini.

1. - Se va întocmi un istoric detaliat privind activitatea clerului și deservențelor cultului mozaic, actualizat la zi pe baza materialelor informative existente.

Termen de executare 01.10.1955.

2. - Vor fi luați în evidență elementele conducătoare din cultul mozaic, suspecte prin activitatea lor trecut și prezență.

Termen de executare 01.10.1955.

3. - Se va face o situație privind evidența sinagogilor din Focani, cu următoarele rubrici: -

- Denumirea sinagogii

- Numărul credincioșilor ce o frecventează

- Numele hahamului sau deserventului principal al sinagogii.

- Adresa sinagogii (strada și nr.)

- Se va întocmi un tabel cu date de stare civilă pentru întregul personal ce deservește cultul mozaic în orașul Focani și Odobești.

Termen de executare 10.10.1955.

4. - Vor fi supravegheați informativ numiții:

A) ZEILINCH ALENHIN, HERSCOVICI IANCU, ROZMAN MINA și APEL IACOB, prin informatorii „Poli” și „Guț” ce sunt recrutați în cadrul problemei sioniste. În cazul când asupra celor de mai sus va rezulta activitate deosebită, se vor lua noi măsuri informativ-operative.

B) Se vor lua măsuri ca în zilele când vor avea loc sărbători evreiești, agentura ce lucrează în problema sionistă să fie dirijată de a participa efectiv în sinagogile unde se vor efectua slujbe religioase, în scopul de a stabili care dintre elementele din rândul clerului, sau a religioșilor fanatici, vor încerca să transforme aceste sărbători în acțiuni naționaliste, sau sustragerea funcționarilor evrei de la sarcinile ce le revin, în cadrul planului de stat.

C) Tot prin agentura din problema sionistă se va stabili elementele din cultul mozaic anume Hasizii (elemente fanatice) asupra cărora se va întocmi un tabel cu data de stare civilă.

Pentru punctele a. și b. sarcina permanentă, iar pentru punctul c. termen de executare 15.10.1955.

5. - Întrucât în orașul Odobești numitul VIDNER BARUCH a fost identificat în anul 1953 cu legături prin corespondența cu rabini străini din străine țări, se vor lua următoarele măsuri:

A) Se vor efectua investigații complexe asupra sus-numitului.

Termen de executare 25.09.1955.

B) Se vor stabili pe cale informativă și investigații efectuate în mod discret, anturajul sus-numitului în orașul Odobești.

Termen de executare 25.09.1955.

C) Se vor face referate studii asupra a trei elemente ce apar în anturajul direct al sus-numitului și care sunt indicați în calitate de candidați la recrutare.

Termen de executare 01.10.1955.

Dup studiere se va trece la o recrutare calificat în scopul de a se stabili: cu ce persoane anume din str in tate are leg turi, scopul acestor leg turi, activitatea du m noas desf urat .

Ducerea la îndeplinire a acestor sarcini, partea ce prive te ora ul Foc ani, r spunde Locot. Elias Ițic, iar în ceea ce privește pe numitul VILNER BARUCH și cultul mozaic din Odobe ti r spunde Lt. Ionete Ion.

Locotenent

Elias Ițic

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 51-53

*

19. 26 august 1955, Plan de m suri informativ-operative în problema cultului Mozaic, privind raionul Br ıla

26.08.1955

=SERVICIUL RAIONAL M.A.I. BR ILA=

PLAN DE PERSPECTIV

Privind problema Cultului Mozaic pe raza Raionului Br ıla.

Primele manifest ri religioase ale Cultului Mozaic au început înc din anul 1830 în case particulare, special amenajate, iar primul loca cl dit special a fost „Sinagoga Mare”, care exist i ast zi sub aceia i denumire pe strada Mihai Sebastian Nr. 23, fosta „Strad Coroanei”.

Iar ca rabin a avut pe numitul MARGULIS IACOB, iar c urma i au fost urm torii: Rabinul SOLOMON MEHR ce a fost instalat în anul 1973, ca dup puțin timp intervine fuziunea dintre mai trii tâmplari i burghezie prin cl direa unei Sinagogi sub denumirea de „BETH IACOB i NEGRIN” ce a fost cl dit în anii 1925-1926 în Bulevardul Karl Marx.

Dup câțiva ani de zile s fie cl dit o alt Sinagog pe Str. Plevnei Nr.187, unde de asemeni mai exist amenajate camere pentru baia ritual i camere pentru b trâni.

Dup decesul rabinului SOLOMON MEHR, urmeaz rabinul HIRSCH MEHR, iar în anul 1927 Comunitatea Evreilor din Br ıla aduce în calitate de rabin ef pe numitul Dr. Rabin IACOB NACHT, sub a c rui conducere se constituie i se cl desc alte imobile cum de exemplu sunt baia modern , baia ritual , nenumita „MEIKVA”, cantina Comunit ții Evreie ti i Azilul de B trâni.

Tot în aceast perioad în Or. Br ıla a mai activat i Rabinul LEIBIS LANDMAN, care era întrebuițat în special numai pentru bine cuvânt ri i sfaturi, fiind ajutat i de Rabinul Dr. THEINER MOISE.

Aceștia de mai sus la rândul lor au fost ajutați în munca pe linia Cultului Mozaic și de Rabinul DOBROSCHIN MIHEL, care personal a înființat în Orașul Brîla un „HEDER” în localul Sinagogii „BETH IACOB” (cursuri pentru rugăciuni și biblie), curs care în timpul dictaturii fasciste a fost desființat, iar în anul 1950 numitul DOBROSCHIN MIHEL părăsește țara plecând în Statul Israel, astfel că credincioșii Cultului Mozaic din Or. Brîla rămân fără rabin, chiar și până în momentul de față.

În prezent, în Orașul Brîla există 7 Sinagogi cu nume: „Sinagoga Mare”, „Sinagoga Sacră”, „Sinagoga BETH IACOB”, Sinagoga „Hasidin”, Sinagoga „MARFE LENEFE” (azilul de bătrâni), „Templu Coral” și „Templul Armonia” (fost Sinagoga „SNAIDER GHEFELEN”), de asemenea și comunitatea evreiască, care este forul conducător.

Aceste Sinagogi după cum este cunoscut fiecare în parte își are Comitetul ei de conducere, care sunt dirijați și conduși la rândul lor de către Comunitatea Evreilor, atât din punct de vedere administrativ cât și politic, care-și are sediul în Brîla Str. M. Sebastian Nr. 23.

Rămășișii fără un conducător spiritual (rabin) credincioșii cultului mozaic se mângâiesc doar numai la mici rugăciuni și de foarte multe ori sunt oficiate servicii de către Rabinul Șef de la Galați. De la un bun început ținem să arătăm că atât din punct de vedere administrativ și politic, aceste activități religioase au fost conduse și sprijinite din toate punctele de vedere de către elementul burghez și mic burghez și prin direct conducere a organizațiilor sioniste, care s-au folosit în activitatea lor politică de acest cult.

Referindu-ne la elemente deservenții ai acestui cult în ord. Dvs. (al turatului tabel) ce ne-a fost înaintat, în Or. Brîla majoritatea lor cei menționați în tabel sunt și în prezent în Brîla și dețin funcțiile arătate de Dvs.

Față de această problemă, în prezent aceste elemente datorită muncii defectuoase care s-a dus de către noi, nu le este cunoscută activitatea ce au desfășurat-o până în momentul când se încheie acest plan de perspectivă.

De asemenea, nu există agentură informativă, deoarece preocuparea propriu-zisă a fost numai asupra elementului sionist și nici de cum a deservenților cultului mozaic, care desigur a cum tratează ordinul alăturat cu elemente de mănoare regimului nostru și care în prezent au părăsit țara, plecând în Statele imperialiste, și nu este exclus ca aceștia să ducă o activitate potrivnică Statului nostru. În vederea stabilirii în mod concret a eventualei activități dușmănoase desfășurate sub paravanul religiei cultului mozaic, noi propunem următorul plan de măsuri:

1. Identificarea tuturor elementelor deservenții ai cultului mozaic.

Termen 01.10.1955.

2. Se va lua măsură prin agentura informativă din problema sionistă să se identifice din cine se compune elementul de conducere al Comunității Evreiești, Sinagogilor și de asemenea a celorlalte elemente.

Termen 25.09.1955.

3. Pe baza identificărilor ce se vor efectua, se va lua măsură de punctare, studiere și strângerea materialului necesar recrutării rabinilor calificate de informatori în această problemă.

Termen 25.11.1955.

4. Pe m sura identific rilor ai deservenților cultului mozaic, se va avea în vedere a se verifica care este concentrarea în ceea ce privește a elementelor ce se afla încadrați în câmpul muncii, aceasta cu scopul a se lua m suri de supraveghere i încadrarea lor informativ prin informatorii existenți în obiectivele socialiste și de Stat.

Termen 25.09.1955.

5. În vederea cunoa terii canalului de leg tur cu str in tatea se vor lua urm toarele m suri:

A) -prin agentura existent se vor identifica toate elementele care au rude în str in tate, fiind în același timp semnalați pentru supravegherea corespondenței prin Biroul „F”.

B)-identificarea tuturor elementelor care s-au ocupat i se ocup i în prezent cu contraband de ceasuri, transport clandestin de valut str in i, de asemeni, a elementelor ce au relații cu marinarii str ini.

Termen: permanent

6. De asemeni, se ia m suri de identificare a elementelor care eventual s-au ocupat sau au încercat treceri clandestine peste frontier . Pentru clarificarea i cunoa terea acestei probleme se va studia materialele obținute din ancheta numitului GRUMBERG SAMI, ROZENKRANTZ MOZES, care de curând au fost eliberați în urma condamn rilor pe care le-a avut, primul pentru treceri clandestine i al doilea pentru trafic de valut str in . Pentru îndeplinirea celor ar tate mai sus se va lua m suri ca Serviciul III s colaboreze cu organele Serviciului II din Reg. M.A.I. Galați sau Dir. II-a M.A.I. Bucure ti.

Paralel îndeplinirea celor ar tate mai sus în această problem vor fi folosiți în munca informativ urm torii informatori:

- „CIOCÂRLIE HORIA „Inf. Necalificat.
- „HULEA IANCU” Inf. Calificat
- „R DULESCU VICTORIA” Inf. Necalificat

Pentru desf șurarea în bune condiții a muncii informative operative, agentura va fi dirijat cu sarcini concrete ținându-se cont de posibilitatea fiec rui informator în parte.

De executarea în bune condiții a planului de perspectiva solicit m ajutor i sprijin din partea regiunii M.A.I. Galați prin furnizarea eventualelor materiale ce ar exista în arhiva Reg. noastre sau Direcției M.A.I. București.

Pentru ducerea în bune condiții și executarea prezentului plan de perspectiv r spunde Tov. Lt. Pamfil Virgiliu ajutat direct de c tre tov. Lt. Manciu Gh. eful Biroului III din acest serviciu.

EFULUI BIROULUI III Lucr tor operativ

Lt. Manciu Gh. Lt. Pamfil Virgiliu

*

20. **31 august 1955, Model de adres din partea Direcției Regionale Bârlad c tre secțiile raionale Focșani, Tecuci și Adjud, prin care se ordon intensificarea urm ririi personalului deservent al sinagogilor, deoarece acesta s-a implicat în activit și dușm noase la adresa regimului democrat popular.**

Nr.343/19.340din 31.08.1955

Exemplar Nr. 4

STRICT SECRET

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

DIRECȚIA REGIONAL BÂRLAD

C TRE

SECȚIA REGIONAL M.A.I.

Foc ani-Tecuci-Adjud

V facem cunoscut c în raza raionului dvs. funcționeaz ca deservenți ai cultului mozaic.....

De i este cunoscut faptul c unii dintre deservenții acestui cult, pe lâng activitatea religioas , caut s pun la cale și unele acțiuni îndreptate împotriva regimului nostru.

Dvs. nu a-i luat m suri s stabiliți acest lucru. Faptul c slujitorii cultului mozaic duc i activitate ostil în afar de aceea religioas , ne -o dovedesc unele materiale informative care sunt în posesia organelor noastre, activitate care se caracterizeaz prin urm toarele aspecte.

1. În prim vara anului 1954, un grup de elemente contrarevoluționare au p r sit țara în mod fraudulos, trecând frontiera cu sprijinul efectiv al slujitorilor cultului mozaic care are relații în str in tate prin diverse canale ilegale, neidentificate înc de c tre noi.

2. Pentru a obține ajutor material din str in tate, unii rabini i hahami prezentau situația economic în țara noastr în mod tendențios.

3. S-au dat la acte de spionaj în favoarea statului Israel, au fost demascați c contrabandisti care transportau valut în str in tate, comerț clandestin cu ceasornice de aur, dețin tor de dolari etc.

4. Rabinii și hahamii care în trecut au activat pe linia organizațiilor sioniste, duc în prezent în rândul credincio ilor propagand de a emigra în statul Israel, fapt care face s suferă îns și unele sectoare de producție, deoarece credincioșii mozaici aici din câmpul muncii neglijeaz uneori sarcinile de serviciu, fiind ocupați de problema emigr rii. Un curent puternic ostil regimului în cadrul cultului mozaic sunt Hasizii (elementele cele mai fanatice) care sub masca religiei caut s împiedice aplicarea m surilor luate de guvern. Ace tia se strâng în jurul sinagogilor i templelor de unde r spândesc în mas larg de credincio i tendința contrarevoluționar .

Avându-se în vedere felul defectuos în care s-a dus munca informativ pe linia acestui cult în cadrul raionului dvs. este necesar s se treac de urgenț la luarea

urm toarelor m suri;

- Toți slujitorii cultului mozaic din raza raionului dvs. s fie identificați, iar cei semnați cu activitate antidemocratic s fie luați în lucru.

- Veți înainta la această direcțiune regional pân la data de 5 septembrie un plan de m suri detaliat pe problem , care s cuprind ; studierea în vederea recrut rii a unor elemente pentru a se putea acoperi informativ problema pe care dvs. o aveți în urm rire, felul cum se va lucra cu informatorii noi recrutați, și ce va trebui s stabileasc (leg turi cu str în tatea, manifest ri ostile regimului, instig ri în masa de credincio i, activitate sionist , etc.), fixându-v pentru îndeplinirea fiec rei sarcini din plan termen de executare.

În planul sus menționat va fi inclus i o analiz a felului cum a fost dus munca informativ pân în prezent în acest sector de activitate, agentura de care dispuneți pe această linie i ce posibilit ți de informare au informatorii cu care țineți leg tura pe linia mozaic .

Dac dispuneți de agentura în această problem odat cu planul de m suri înaintați i fi ele caracteriz ri ale acestor informatori.

Totodat v red m mai jos elementele ce deserveau cultul mozaic, comitetele de sinagogi din raza raionului dvs. pentru a v folosi la identificare.

.....

V atragem atenția asupra termenului fixat tov. comandant va ține în evidență această lucrare, întrucât este ordonat de M.A.I.

EFUL DIR. REGIONALE EFUL SERVICIULUI

Lt. Colonel Gligor Viorel
 C PITAN Walter Alexandru

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 59-60

*

21. 19 august 1955, Model de adres din partea Direcției Regionale Galați c tre secțiile raionale Tulcea și Br ıla, prin care se ordon intensificarea urm ririi personalului deservent al sinagogilor, deoarece acesta s-a implicat în activit ți du m noase la adresa regimului democrat popular.

Nr. 343/26738 Exemplu Nr. 3

19.08.1955

STRICT SECRET

M.A.I. REGIUNEA GALAȚI

C TRE

SERVICIUL RAIONAL M.A.I. TULCEA i BR ILA

În raza Raionului Dvs., funcționează pe linia cultului mozaic un număr de... rabini,... hahami, și o serie de alte elemente care fac parte din comitetele sinagogilor respective.

De asemenea este cunoscut faptul că unii dintre deservenții acestui cult, pe lângă activitatea religioasă caută să pună la cale și unele acțiuni îndreptate împotriva regimului nostru, din partea organelor de la Regiune, cât și din partea Dvs. nu s-a luat măsură pentru a stabili acest lucru.

Faptul că slujitorii cultului mozaic, duc și activitate ostilă în afară de cea religioasă, ne-o dovedesc unele materiale informative care sunt în posesia organelor centrale M.A.I., activitate care se caracterizează prin următoarele aspecte: în primăvara anului 1954, un grup de elemente contrarevoluționare au părăsit țara în mod fraudulos trecând frontiera cu sprijinul efectiv al slujitorilor cultului mozaic, care au relații cu străinătatea, prin diverse canale ilegale, neidentificate încă de către noi.

- Pentru a obține ajutor material din străinătate, unii rabini și hahami prezentau situația economică din țara noastră, în mod tendențios.

- S-au dat la acte de spionaj în favoarea Statului Israel, au fost demascați ca contrabandiști care transportau valută în străinătate, comerț clandestin cu ceasornice de aur, și deținători de dolari etc.

- Rabinii și hahamii, care în trecut au activat pe linia organizațiilor sioniste, duc în prezent în rândul credincioșilor, propagandă de emigrare în Statul Israel, fapt care face să sufere în unele sectoare de producție, deoarece credincioșii mozaici din câmpul muncii neglijează uneori sarcinile de serviciu, fiind preocupați de problema emigrării lor. - Un curent puternic ostil regimului, în cadrul cultului mozaic sunt hazasii, elementele cele mai fanatice, care sub masca religiei caută să împiedice realizarea măsurilor luate de regim. Aceștia se strâng în jurul sinagogilor și templelor de unde răspândesc în masă largă de credincioși tendința contrarevoluționară.

Avându-se în vedere felul defectuos în care s-a dus munca pe linia acestui cult, în raza Raionului Dvs., este necesar să se treacă de urgență la luarea următoarelor măsuri: toți slujitorii cultului mozaic din raza Raionului Dvs., să fie identificați, iar cei semnalati cu activitate antidemocratică, să fie luați în lucru.

- Veți înainta la această Direcțiune până la data de 25.08.1955, un plan de măsuri detaliat pe probleme, care să cuprindă studierea în vederea recrutării a unor elemente pentru a se putea acoperi informativ problema pe care o aveți în urmărire, felul cum se va lucra cu informatorii noi recrutați, și ce va trebui să stabiliți, legături cu străinătatea, manifestări ostile regimului, instigare în masa de credincioși, activitate sionistă etc., fixându-vă pentru îndeplinirea fiecărei sarcini, din plan, termen de executare.

- În planul sus menționat va fi inclusă și o analiză a felului cum a fost dusă munca informativă până în prezent în acest sector de activitate, agentura de care dispuneți pe această linie și ce posibilități de informare au agenții cu care țineți legătura pe linia mozaică. Dacă dispuneți de agentura în această problemă, odată cu planul de măsuri înaintați și fișele, caracterizări ale acestor informatori.

- Totodată v trimitem un tabel care cuprinde deservenții respectivi și comitetele de sinagogi din raza Raionului Dvs., pentru a v folosi la identificarea lor.

ȘEFUL DIRECȚIUNI REGIONALE ȘEFUL SERVICIULUI
Maior ARAM MIRCEA Lt. Maior Colofca Constantin

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 61-62

*

22. Tabel cuprinzând deservenții și funcționarii comunit ților evreiești din raza raionului Br ıla

RAIONUL BR ILA

=TABEL=

Cuprinzând deservenții și funcționarii comunit ților evreiești din raza Raionului Dvs.

1. - STEIN LAZ R, haham.
2. - CRASILCIC SELINA, casier.
3. - KIRISKIDI GHIZI, casier gabela.
4. - KAUFMAN IANCU, chevre same .
5. – SCHNELICH TITA, chevre same .
6. - DRAGOMIR NEAGU, portar II
ADMINISTRATIV
7. - ROSMAN TULI, șef secție administrativ I
8. - BARASCH LUPU, contabil principal.
9. - MARCOVICI MORITZ, îngrijitor I.
BAIA RITUAL
10. - MIHAILOVICI WILI, ef secție adm. II
11. - NEDIU STAN, conduc tor tehnic.
12. - POSEA NICULAE, cond. tehnic.
13. - COCIOBAN ALEXANDRU, fochist.
14. - ROSMAN LEIA, casier baie.
15. - SULIM HAIM, referent principal.
16. - RO CA MARIA, maseur.
17. - WEISZ ALEX., maseur.
18. - RUSU VASILE, maseur.
19. - SCVARTZ ISAC, maseur.
20. - DUGALA TINCA, maseur.
21. - ISCOVICI ROZ , maseur.
22. - TIMOFTE S R CIL , adm. Imobil II.

23. - MARCOVICI LISA, îngrijitor I.
 24. - DAVIDOVICI REBECA, îngrijitor I.
 25. - DUMITRU MARIA, îngrijitor I.
 26. - ANDRENIC GHEORGHE, îngrijitor I

Dup identificarea acestor elemente veți lua m suri de a strânge date și relații complete asupra lor, veți stabili poziția din trecut pentru fiecare și ce materiale exist asupra lor.

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 63-63v

*

23. Tabel cuprinzând deservenții și funcționarii comunit ților evreiești din raza raionului Tulcea

RAIONUL TULCEA

=TABEL=

Cuprinzând deservenții și funcționarii Comunit ților Evreiești din raza Raionului Tulcea.

- 1.. ISAC Rabin
2. - SOLOMON IȚIC Haham
3. - SIOMCA ALEXANDRU Portar II
ADMINISTRATIV
4. - KOHEN HEINRIC Referent ef
5. - FOCH ITIC Îngrijitor II

Dup identificarea acestor elemente veți lua m suri pentru a strânge date și relații complete asupra lor și veți stabili poziția politic din trecut pentru fiecare i ce materiale exist asupra lor.

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 64

*

- 24. 5 august 1955, Adres a direcției a III-a a Ministerului Afacerilor Interne c tre Direcția Regional Galați prin care se solicit înt ensificarea controlului asupra deservenților cultului mozaic din regiune, deoarece exist informații c slujitori ai cultului mozaic din țar au sprijinit fuga din România a unor elemente „contrarevoluționare”**

REPUBLICA POPULAR ROMAN
 MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
 DIRECȚIA III-a
 Nr. 343/00.189.764 STRICT SECRET
 DATA 05.08.1955 Ex. Nr. 1

C tre DIRECȚIUNEA REGIONAL M.A.I. GALAȚI

INTRARE

Nr.26738

Data 18.08.1955

În raza Direcțiunii Dvs. Regionale, funcționează pe linia cultului mozaic un număr de 3 rabini, 5 hahami, 1 melamed (profesor de religie mozaică). De aici este cunoscut faptul că unii dintre deservenții acestui cult pe lângă activitatea religioasă caută să pună la cale acțiuni îndreptate împotriva regimului nostru, Dvs. n-ați luat măsură să stabiliți acest lucru.

Faptul că slujitorii cultului mozaic duc o activitate ostilă în afară de cea religioasă, ne-o dovedesc unele materiale informative care sunt în posesia organelor centrale M.A.I., activitate care se caracterizează prin următoarele aspecte:

1. - În primăvara anului 1954, un grup de elemente contrarevoluționare au purtat în mod fraudulos, trecând frontiera cu sprijinul efectiv al slujitorilor cultului mozaic, care au relații cu străinătatea prin diverse canale ilegale neidentificate încă de către noi.
2. - Pentru a obține ajutor material din străinătate, unii rabini și hahami prezentau situația economică din țara noastră în mod tendențios.
3. - S-au dat acte de spionaj în favoarea Statului Israel, au fost demascați ca contrabandisti care transportau valută în străinătate, comerț clandestin cu ceasornice de aur, deșeurile de dolari etc..
4. - Rabinii și hahamii care în trecut au activat pe linia organizațiilor sioniste, duc în prezent în rândul credincioșilor propagandă de emigrare în statul Israel, fapt care face să sufere în unele sectoare de producție, deoarece credincioșii mozaici din câmpul muncii neglijează uneori sarcinile de serviciu fiind preocupați de problema emigrării.

Un curent puternic ostil regimului în cadrul cultului mozaic sunt hasizii (elementele cele mai fanatice) care sub masca religiei caută să împiedice aplicarea măsurilor luate de regim. Aceștia se strâng în jurul sinagogilor și templelor de unde răspândesc în masă de credincioși, tendința contrarevoluționară.

Avându-se în vedere felul defectuos în care s-a dus munca informativă pe linia acestui cult în cadrul Direcțiunii Dvs. este necesar să se treacă de urgență la luarea următoarelor măsuri:

- Toți slujitorii cultului mozaic din raza Regiunii Galați, să fie identificați, iar cei semnalati cu activitate antidemocratică să fie luați în lucru.

- Veți înainta la M.A.I. până la 25.08. a.c. un plan de măsuri detaliat pe probleme, care să cuprindă: studierea în vederea recrutării a unor elemente pentru a se putea acoperi informativ problema pe care o aveți în vedere, felul cum se va lucra cu informatorii noi recrutați și ce va trebui să stabiliți (legături cu străinătatea, manifestări ostile regimului, instigări în masă de credincioși, activitate sionistă, etc.) fixându-vă pentru îndeplinirea fiecărei sarcini din plan termen de executare.

În planul sus menționat va fi inclusă și o analiză a felului cum a fost dusă munca informativă până în prezent în acest sector de activitate, agentura de care dispuneți pe această

linie i ce posibilit ți de informare au agenții cu care țineți leg tura pe linia mozaic . Dac dispuneți de agentura în această problem , odat cu planul de m suri înaintați și fișele, caracteriz ri ale acestor informatori.

Tot odat v trimitem al turat un tabel care cuprinde deservenții respectivi comitetele de sinagogi din localit țile unde ele exist pe raza Regiunii Dvs., pentru a v folosi la identificarea lor.

ȘEFUL SECȚIEI
Lt. Col. P. Aranici

EFUL SERVICIULUI
C pitan Florea Eremia

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 65-66

*

25. 16 ianuarie 1980, Decizia de închidere a dosarului problem pentru cultul Mozaic

MINISTERUL DE INTERNE

INSPECTORATUL JUDEȚEAN GALAȚI STRICT SECRET

- Serviciul Informații Interne- Ex. Unic.

Nr. 104/B.I./00

Din... ian. 1980

16.01.1980

APROB

EFUL SECURIT ȚII JUD. Colonel Florescu George

RAPORT

În martie 1954, pe linia muncii de securitate a fost deschis dosarul de problem pentru cultul „Mozaic”. Pe parcursul anilor acest dosar a fost atât la Serviciul I cât i la Serviciul III din cadrul inspectoratului. Începând din 1978 problema cultului „Mozaic” a fost preluat de Serviciul I, conform ordinului conducerii Ministrului de Interne.

Odat cu predarea problemei, a fost preluat i dosarul nr.130 asupra cultului „Mozaic” care cuprinde un num r de 66 file iar în evidenț un suspect pe linia acestei probleme.

Având în vedere c serviciul I urm re te activitatea elementelor din culte-secte, dosar problem 1.548, propunem c dosarul s fie închis i clasat la B.I.D.

DE ACORD

EFUL SERVICIULUI
Colonel Cârlan Horațiu

OFIȚER SPECIALIST
Lt. Col. Bradea Ion

67 file DOSARUL A FOST MICROFILMAT AZI: 11.02.1984 De U.M. 0931 GALAȚI

ACNSAS, fond Documentar, Galați, dosar 004065, f. 67